

A Vasárnapi Ujság betenként egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj július—decemberig, azaz : 6 hónapra Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Pálffy Miklós.

(1552—1600.)

Ki ne ismerné hédervári Konth István, a „kemény vitéz“ nevét? Ki ment végig a budai régi szent György-téren anélkül, hogy legalább egyszer ne gondolt volna azon véres estére, midőn a „szabad, halálra kész“ 31 bajnok Zsigmond parancsszavára porba hullott?

A hős, kinek arczképét, s rövid élettörténetét, mai számunk adja, Konth István utóda volt, — mert Konth Pál, (István unokája),

hasonló nevű atyja iránti kegyeletes tisztelete jeleül felvévén a Pálffy nevet, Geréb Annától nemzett fia, Miklós által, ösévé lőn a maiglan is virágzó Erdődi Pálffy-családnak. —

I. Miklós, ki Dercsikai és Rárói előneveket használt, Kinizsy Annát vevén nőül, Lőrincz fia ereiben, a hős Konth István s a törökverő Kinizsy Pál vére egyesült.

Lőrincz fia III. Pál, ki Erdődi Klárát a nagy bibornok öcsésének Balázsnak, s a Hunyadyakkal rokon Bitovecz Judithnak leányát birta nőül, a kocsinai csatában vérzett el, miután több diadalt vívott ki Mahomed vérszomju hivei ellen.

A Dercsikai és Rárói előneveket ő neje előnevével cserélte fel, azaz, ő kezdte először magát Erdődi Pálffynak nevezni.

Fiai közül az idősb Lőrincz, ki Litterátus dísznevet nyert tudományosságáért, mint a Kir. Itélő Tábla ülnöke a legjelesebb bírák közé tartozott, az ifjabb pedig, Péter, Veliczánál ontá vérért (1568.) királyáért s honáért.

Ezen bajnok több fiat hagyott hátra, nevezetesen Tamást, ki mint zalai főispán s palotai várnagy, számos győzelmet vívott ki a mozlimek fölött, de végre Szécsénynél (1562.) rabságukba esett; később megszökött ugyan, de a börtönben türt szenvedések következtében nem soká élhetett. — Öcsesei, György Temesvárnál, János Somoskeőnél haltak el a csatamezőn, s így Péter fiai közül csak kettő: István, ki győri várnagy volt, s Miklós, kinek érdemei elősorolása jelen cikkünk célja, érték el az érettebb férfikort.

Erdődi Pálffy Miklós, vöröskői és stomfai báró, cs. k. valóságos

belső titkos tanácsos s kamarás, királyi főkincstárnok, az arany gyapjasrend vitéze, pozsonyi (örökös) s komáromi főispán, pozsonyi várnagy, az esztergomi, tatai s érsekújvári várak parancsnoka, a Dunán inneni kerület s a bányavárosok főkapitánya, 1552-i december hóban született.

Már mint zsenge koru ifju, Miksa s Rudolf királyok udvarában, magára vonta a közfigyelmet tudományos ismeretei által, mellyeket anyja, báró Dersffy Zsófia, kora leglelkesebb hölgyei egyikének felügyelete alatt szerzett, jól választott nevelők oktatása után.

Tudományos ismereteit, Olasz-, Spanyol-, Francia- s Görögországban tett utazásai által tetemesen gyarapítván, Rudolf, azonnal amiatt visszatért, kamarásai közé sorozta, s midőn fényes tanujeleit adta, hogy nemcsak eszével, hanem kardjával is tud használni királyának s hazájának, s a mozlimek elleni csatákban, mint ősei méltó ivadéka tüntette ki magát, 1580-ban pozsonyi főispánná s várnagygyá, s már a legközelebbi évben, (előbb maga s testvérei István s az akkor még élt Tamás részére megerősítvén a már elődjei által viselt bárói czímet), főkamarássá nevezte ki.

1582-ben valóságos belső titkos tanácsos, 1584-ban komáromi főispán lett, s ugyanezen évben a hadtani fényes ismereteit kitünőleg méltányló, s bajnoki érdemeit megjutalmazni vágyó főherczeg fővezér (Ernö) által a komáromi fontos vár parancsnokává neveztetett ki, s 1589-ig az érsekújvári vár is reá bízott s 1595-ben a dunáninneni ke-

riület, s a bányavárosok főkapitányává lőn, — s ugyanazon évben, eldöntő befolyással volt, a Báthory Zsigmonddal kötött azon egyezségre, melly által ez Erdély birtokát oda ígérte a királynak.

Multunk hősei közül, Hunyady János sem vívott ki több győzelmet, mint Pálffy Miklós, ki 26-or ütközött meg diadalmasan a törökkel, s e diadalog közül több, nevezetesen, a fehérvári, tüleki, nógrádi, esztergomi, drégelyi, keresztési, palánkai, budai s nándor, fehérvári győzelmei egyenként véve is, olly érdemeknek mondha-

PÁLFFY MIKLÓS.

tók, minőket csak ritkán jegyzett fel ércztábláira hazánk történetének muzsája, noha többször el kellett tompulnia vésőjének, míg megörökíthette mind azon fényes győzelmeket, melyeket a kiewi csata óta vívtak ki őseink.

Kisértsük meg röviden vázolni dicső hősi tetteit.

Midőn Székesfehérvár az annyi koronázás emléke s a királyi sirok által megszentelt város és vár ostromára szállt a kir. sereg, ő tette az első rohamot a vár alatt felállított jancsárokra, s bár lova lelövetett és sisakját egy buzogányütés szétzúzta, még sem szünt meg vitézeit serkenteni mind addig, míg tökéletesen meg nem semmisíté a jancsársereget.

Harczedzeit seregével a Teuffenbach által ostromlott Fülel alá érve, megjelenése s példája által új lelkesedést öntött a csász. seregbe; nem elégedve meg azzal, mit mint vezér tehetett, gyakran irányzá maga az ostromló ágyukat.

Fülel, főleg az ő 7000-re menő serege által vétetett be, s amint ezen érdmény elfoglalása után Teuffenbach másfelé vonult, ő Szécsény felé vette útját; olly rettegett volt már ekkor a Pálffy név a mozlimek előtt, hogy a szécsényi, drégelyi s palánkai törökök jötte híre megfutamodának, s a nógrádi basa is, ki egy ideig dacolni mert vele, csakhamar kénytelen volt átadni vára kulcsait.

Nógrád bevételé után Esztergom ostromában vett részt, s hogy a törökök hátulról háborgatni kezdék, megtámadá őket a királyi sereggel, s bár lábán sebet kapott, nem hagyta el a csatát, míg a diadal ki nem vivatott.

Azután Párkányt vette be rohammal, főtényező volt Esztergom bevételében, s amint feltűzetett a szent kereszt a magyar Sion ormaira, Vác felé sietett seregével, mit hallván az ottani törökök, megfutamodának.

A keresztiesi ütközetben, hol maga a szultán vezénylé a pogányokat, egy vakmerő, jól sikerült roham által elhatározta a csata sorsát; a győzelem után messzire üldözé a futó spahikat.

Erre Tatát rohanta meg, s foglalta el, majd 150 ló, élelemszerek s pénzzel terhelt hajót foglalt el, lemészároltatván előbb az ezen szállítmány védelmére rendelt 5000 emberből álló pogány csapat legnagyobb részét.

Az ezen diadal által nyert roppant zsákmányt hősei közt osztotta ki, hogy annál inkább föllekesítse őket, s annál hősiebben küzdjenek Győr alatt, mellynek bevételé tüzetett ki az új hadjárat első föladataul, a tanácsát elfogadott cs. k. fővezér Schwarzenberg Adolf által.

E jeles hős, ki már régóta szoros barátságban élt Pálffyval, maga javasla a fejedelemnek, hogy véle közös hatalommal ruházza föl a, mint mondá, *legnagyobb magyar hőst*, s mint épen mondám, helyeslé Pálffy azon nézetét, hogy mindenekelőtt Győr vétessék be.

S hogy ez megtörtént, főleg Pálffy érdeme volt, mert az eldöntő perczben, midőn már-már hátrálni kezdett a gyalogság, a háttérben álló huszárokhoz sietett, s elmondván nekik, hogy mivel lóháton mitsem segíthetnek, le kell szállni lovaikról, megmutatni, hogy gyalog is tud babérokat aratni a huszár; miután felhívását általános helyeselték paripáikról legráló hősei: — „Előre! utánam!” kiáltással sietett oda, hol legnagyobb volt a veszély s legszükségesebb a segély.

Huszárjai bátran követték, s példája által lelkesítve olly vitézül küzdtek, mikép főleg neki s méneikről leszállt bajnokainak köszönheté a király, hogy reggelre (mert az ostrom éjjel kezdődött) be volt véve Győr.

A fejedelem dús jutalommal akarta meghálálni fényes érdemét, de ő azt felelte, hogy: *midőn királyáért s honáért küzd s győz a magyar, csak ontudatában keres és lel jutalmat.*

Ausztria rendeitől azonban elfogadta az arany billikomot, mellyet fényes küldöttség által adattak át a nagy hősnek, k: már előbb „*oszlák országnagy*“ czímmel ruháztak fel. *)

A csehországi rendek is megtisztelték magokat azzal, hogy hazájuk országnagyjai közé sorozták; az 1599-diki magyar országgyűlési rendek pedig egy külön czikk (48-ik) által (mi páratlan példa) kérték meg a királyt, hogy fejedelmi adományozás által jutalmazza meg a nagy hős fényes érdemeit, mire az uralkodó örökre neki adományozta az általa már ideiglenes joggal birt pozsonyvári uradalmat; őt s utódit Pozsonyvár örökös kapitányává s Pozsony megye örökös főispánjává nevezte ki.

*) Ezen billikom, valamint kardja is, melylyel Győrnél vívott, maiglan is mint szent ereklye őriztetik utódai hitbizományi kincsei közt.

Midőn Bécsből 1600. tavaszán hazatért, ápril 23-án Vöröskő (Bibersburg) várában (Nyitra) hirtelen meghalt, alig 48 éves korában.

VII. Kelemen pápa, mint hajdan a nagy Hunyadi, III. Calixtus pápa, külön bulla által dicsérte meg a kereszténységre s hazájára nézve szerzett fényes érdemeiért, s midőn élni megszűnt, Rudolf császár sajátkezüleg irt, sajnálkozó levelet küldött egyik kamarása által özvegyéhez, a lelkes *Fugger Máriához*, kihez intézett maiglan is meglevő, valamint egyéb szintén fennmaradt levelei, kitünő tudományosságáról, nemes és vallásos jelleméről, királyi iránti rendíthetlen hűségéről, onaj iránti rajongó s családja iránti gyöngéd szeretetéről, s mit nem szabad említetlenül hagyni, tisztjei, a vezérlete alatt bénákká és sántákká lett hősök, az elvérzett honvédök árvái s jobbágyai iránti valódi atyai gondoskodásáról tesznek tanúságot.

Nevezetes, hogy neje (1646-ban), s két fia István (II.) s János halála ugy esett, hogy az anya s két fia egy nap temetettek el a pozsonyi főgyházban, melly rendkívüli esemény emlékére érmek is verettek, mellyekből, bár igen ritkán, még most is található példányokat, a régi pénz-gyűjtemények közt.

Házasságát több gyermekkel áldotta meg az ég. Márk két éves korában halt el. II. István, ki öcsesével II. Jánossal (az érsekújvári lovasság fővezérével) 1634-ben grófi rangra emeltetett a fényes győzelmekért, mellyeket mint a dunántuli kerület főkapitánya vívott ki; „*a törökök rémének*“ nevezetett Pál (IV.) nádor lett, s Miklós (III.) a pozsonyi káptalan nagyprépostja volt. — Leányai közül Katalin, Forgách Zsigmondhoz, Zsófia Trautmansdorf Miksához, s Magdolna előbb Balassa Péterhez, majd Sövényházi Mórchez Mártonhoz, s harmadszor Perényi Györgyöz ment férjhez.

Mindezen fiai közül azonban csak II. István hagyott hátra utódot, nevezetesen IV. Miklóst, kinek két fia Miklós (V.) s János (III.) hazánk nádorai lőnek.

R. G.

Viszontlátás.

(Regedal.)

Messze zug a csata zaja;
Csendben ül a bús leányzó,
Mégis látja, mégis hallja
Milly vad a harez, milly sirámozó.
Ül a völgyben, év multával,
Hol a válást megsiratta;
És a régen multon által
Még busabb lesz indulatja. — —

Repülő hír: tarka madár
Jön a csaták szellőjével...
Csüggedése örömré vál,
Sovár szive tele kéjjel:
„Csatagyőztes jön a tábor
S valakik csak oda vannak...“
És repesve cser- s virágból
Kis kezei füzért fonnak.

Ezek veszik le hívének
Kócsagingós kis kalpagját;
Mit remegve felkötének:
Le a kardot ezek oldják.
E kezecke koszoruzza
Meg a harezos halantéket;
S hol a rideg szablya huzta,
Ölelése ennek ég ott. — —

Nyugovóra fordul a nap,
Fényben ég a völgyi tájék;
Fátyolát a hajadonnak
Fölcsereili száz virág-ék.
Szive dobog, ajka reszket,
Halványul az örömtül;
Kebélén a lélekzetnek
Árapálya tul fogy, tul gyül.

És azóta minden éjen
Vágtat a mén völgy ölébe;
Koszorus hős lány nyergében,
A leány a hős ölébe.
Futva fut a kék hegyeknek
Boldog hős a leányzóval,
Vágtat a mén, mennek mennek,
Mig a kakas meg nem szólal.

Várva vár, és hisz remélve:
Kedvesének várja jöttét;
Minden lombnak rendülése
Szászorozza őrfigyelmét.
Alkonyfátyol száll a tájra,
Caillag gyul ki a homályból;
Nesz vonul a láthatárra —
Dobban a föld távol, távol. . . .

Ég alján a gyűrűfénybe
Fölárnyul a hős alakja . . .
Rebben a lány örömebe,
Szemét a vágy kápráztatja.
Várja méne tejszínét, és
Kócsagát, és kard ha csattog:
S vágtat a mén, hó fehér, és
Reng a kócsag, kardja csattog.

S rémleteg, mint árny a ködben,
Feltün a hős paripáján . . .
A leányka visszadöbben,
Elhal a szó nyiló száján . . .
S szól az ifju: „Jöjj szivemre,
Szerelemnek szép virága!
Viszontlátlak, és örökre
Enyém vagy egy — jobb világba!“

És a leányka némán, félve,
Odaborul kedveséhez — —
Keble árnyék . . . halál képe . . .
Csókol ajka . . . de nem érez . . .
S vágtat a mén, mennek mennek,
S eltűnnek a kék hegyekbe;
Másnap ifju lányt temetnek
Lomb alatt a völgyeletbe. — —

More patrio.

Regényes kóborlások JÓKAI MÓRTÓL.

(Folyt.)

Megnézted-e jól, szives olvasó, az elébbeni képet? Ez Abrudbányának a piacza. Az egyik templom a katolikusoké, a másik a reformátusoké; a harmadik tornyát most födelezzik, ez az unitarius atyafiaké. A város többi része is ilyen: minden három épület közül kettő még rom.

Leverő, szomorú, elcsüggesztő látvány az utazónak Abrudbánya képe, egy nagy nyitva maradt sir az, mellyet még nem volt idő behantolni; — hanem! — hanem azután a népe! annak lehet keresni párját. Itt a romba dült falak közt most is lelkes nép lakik, ki hitéhez, nemzetéhez, becsületéhez hű maradt, kiről példát vehetne magának sok nagy gazdag magyar város, mellynek boldog népe a maga jólétében szája széléig uszván, ott is hajol, a hol nem görbitik, s nem tudja, hogy mit tesz a közügyekért áldozni? Az abrudbányaiak ezt megtanulták nagyon.

Alig szálltunk le lovainkról, rögtön baráti kéz nyult felénk minden oldalról: attól a perctől fogva a közönség gondviselése alatt álltunk.

Nem laknak itten nagyurak, de olyan emberek, kikben gazdag a szív. A papok, a bánya-birtokosok, kamarai hivatalnokok, bányatisztek, ezek képezik a város értelmiségét, kikhez ragaszkodva simul a kézműves osztály, s kik osztálykülönbség nélkül társalognak egymással. A nagy tűz nagyon összeolvasztotta őket, most már el nem válhatnak többé.

Ugy rendelkezének velünk szives házi gazdáink, hogy hétfőn Abrudon maradunk délig, hol a hetivásáron sok hírhedt celebritást fogunk látni, délben megtekintjük Verespatakot, a római régiségeket és a Csetátyét, kedden felmegyünk a Detonátára; ma estére pedig? ma estére elmegyünk a színházba.

Micsoda? Abrudbányán színház? Színház bizony. Oh ezekben a leégett erdélyi városokban mindenütt találni színészt és minden háznál hirdaport. Bács társasága volt ott, egy tágas terem volt a színház, zártszékek, páholyok benne: „Peleskei notáriust“ adták, tele volt a terem nézőkkel, és én nekem soha, de soha életemben, olyan jól nem esett szindarabot látnom, mint ezt a „Peleskei notáriust“ Abrudbányán, ebben a tengertől elszakasztott kis szigetben. (Sok oláh ur és asszony is volt a közönség közt.)

Színház után egyikénél új barátainknak töltöttük az estét.

Egy pár adomát feljegyeztem amaz elmúlt nehéz napok emlékeiből; a mik nem fájnak olyan nagyon az emlégetés által. Egyik barátunk beszélé, hogy mikor már Abrudbánya égett, ő tizennyolczad magával volt elrejtözve egy hű oláhnak a padlásán a gabona közé. Egyszer egy fiatal nő is odavetődik közéjük, csecsemő gyermekével: a gyermek sirt, nem lehetett elhallgattatni; a többiek rimánkodtak, hogy csitítsa el, mert mindnyájukat el fogja árulni; végre, hogy a fiut nem lehetett elcsillapítani, fogta egy férfi, elvette az anyától, s az elbeszélő szeme láttára kicsavarta a nyakát, s azzal beledugta a buzába. Mikor aztán másnap a padlást el kellett hagyniok, a szegény anya nem akarta ott hagyni holt gyermekét, kivette a buza-halomból, s ime a gyermek még akkor is élt, — még most is él, ember lett belőle: föl sem vette azt az első halált.

Egy menekülő kereskedő nejének eszébe jut, hogy az üveges szekrényben egy csészében ott feledett nagy mennyiségű por aranyat; hirtelen visszatér érte szobájába, s látja is az üvegen keresztül, hogy ott az arany, de nem találja a szekrény kulcsát. Ilyen formán otthagya az aranyat; minthogy nem férhet hozzá. Az az egy nem jutott eszébe, hogy az üveget be is lehetne törni az arany kedvéért.

Van itt egy híres erdöpásztor, maga is valóságos szironyos ruhában járó oláh, oda künn van a háza az erdőben. Ez arról nevezetes, hogy mint magán bányabirtokos apródonkint annyi aranyat gyűjtött össze, egészen becsületos uton, hogy ezt nem is úgy pénzsámra, hanem mázsaszámra szokta becsülni. Van neki másfél mázsa aranya. Tehát azokban a homályos időkben, mikor már kezdett keveredni a világ, a mi erdöpásztorunk elgondolá magában, hogy az ő tősgyökeres oláh eredete aligha lesz ő neki elég tűzkármentesítés az ellen, hogy egy szép éjszaka ismeretlen fejében ki ne lyukaszsza az oldalát egy valaki, a ki épen alkalmasnak érzi a hátát arra, hogy másfél mázsa aranyat el birjon rajta vinni. Ő tehát egy este, családostól együtt, minden hosszas bucsuzgatás nélkül eltűnt

a háztól. Jól is tette, hogy megszökött, mert folyvást lesték éjjelnappal, hogy mit csinál? S a mint eltűnt hazulról, ráütöttek a házára, s keresték az ott hagyott pénzt. Képzelték, hogy másfél mázsa arany nem olyan csekélység, hogy azt valaki a tüszőjébe tegye s odább álljon vele; azt tehát otthon kellett neki hagyni. Összekeresetek ott mindent, felásták padlóját, udvarát, háza környékét, de csak egy szemernyit meg nem találtak abból. Mit csinált vele vajjon, hogy láthatlanná tegye? Azt tette, hogy apródonkint a királyi aranybeváltó-hivatalban minden aranyát beváltotta aranyporra, akkor ezt a sok aranyport összekeverte az udvarán levő sárga agyaggal; s azzal ott hagyta szépen. A kutatók rajta jártak, beletapostak, keresztül botlottak rajta, még sem tudtak rátalálni.

Sajátságos világ ez itten. Minden ember élete egy regény, tele rémeseményekkel s Isten csodáival, a mik azokból kiszabadíták: most már hozzá vannak szokva emlékeikhez, most már azt is megszokták, hogy utczán, piacon szanaszét találkozzanak azokkal, kik erről, meg amarról emlékezetesek előttük s egymásnak köszönnek és azt mondják: „No rok bun,“ hanem a ki azt először látja, hallja, annak valami végig fut a lelkén. Megjegyzem, hogy egész Abrudbányán nem láttam egy öreg embert, vagy öreg asszonyt.

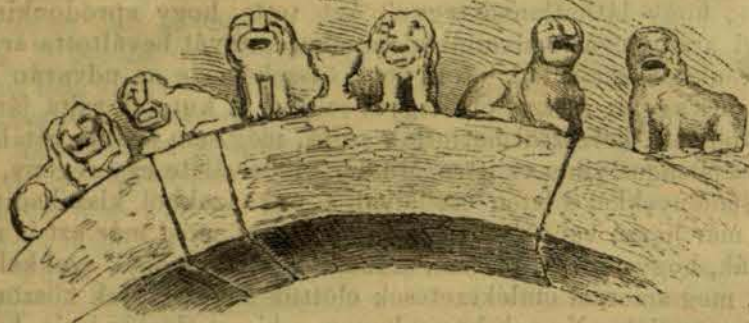
Másnap az abrudbányai hetivásárt tekintők meg. Itt szoktak rendszeren összegyűlni az oláhvilág celebritásai, Bálint, a kitüntetett esperes, egy patriarchalis mosolygó képű arc, ki már messziről köszön jó ismerőinek; a jeles Borkecz testvérpár, a kik közül az egyik most is viseli Vasváry pecsétnyomógyűrűjét emlékül, a másik pedig arról nevezetes, hogy a kálvinista templomnak ő szerezte ezt a mostani regényes kinézést; különben előkelő kocsis emberek mind a ketten; az utóbbi vitt bennünket később saját lovain Vidrára (már nem tudom, hogy saját lovai voltak-e?) igen nyájas, tréfás emberek. — Ide jár fel Vidráról Jánk Ábrám is, a havasok egykori királya; igen megviselt állapotban; apja mindenéből kitagadta, a legnagyobb szegénységre jutott, úgy jár kel, egyik házról a másikra, s nem tudja, hogy mihez lassung? — Itt látjuk meg a híres Husztekcuznét is, ki egy időben csizmaszárral mérte az aranyat, s selyembundában járt, ezüstpatkós csizmában, most pedig méri a diót és mogyorót, de nem csizmaszárral, hanem becsületos legális itezével a piacon. Minden visszatért a normális állapotba.

Megnéztük az aranybeváltó hivatalt is. Hétfőn reggel a környékből jön ide mindenféle fajú és osztályu ember, hozza magával egy heti munkájának eredményét. Tisztességes férfiak előcsavargatják a zsebük szegletéből az aranyport, a mit összeszedtek; elegans delnök hozzák bársonyos táskákban bányáik nyereségét, bocskoros oláhok szedik elő a tüszőből a mogyoróformára összegyűrt kis sárga sarat, s az aranyos szurtos kezéből is odahull a mérlegre a vízből kifogott sárány; azt fizetik mind arannyal, ezüsttel. Ez az abrudbányai ipar. A hogy más ember gabonát szerez a földből, úgy keresik ők abból elő az aranyat s azt viszik piacra. Ez a hivatal egy év alatt hat mázsa aranyat s harmadfél mázsa ezüstöt vált be, pedig még K.-Fehérvárott is váltanak be egy részt, a beváltott aranyat gömbölyű mintákba öntik s úgy küldik a pénzverdébe. Egy olyan kis ágyu golyó 10 — 12 ezer pftot képvisel, hanem így az öregével nem lövöldöznek. Fontja az aranynak így 444 ftba számítódik.

Dél felé Verespatakra mentünk át, hol a bánya-igazgató szivességéből az ottani nagyszerű érezzuzót tekintők meg; melly, ha emlékezetem nem csal, nagyobb a selmeczbányainál; ez már 1849. óta épült s összeköttetésben áll egy roppant vízvezetővel s egy merész kivitelű vasutal, melly mintegy százhatvan ölnyire 20 foku meredeken halad fel, s félmérföldnyi vonalban a bányába vezet. Ez egész mű egy magyar fiu, Juhó Ferencz mérnök munkája. E kis lovas vasuton haladva alattunk látjuk a verespataki magány éreztörök egész sorozatát. Itt tömérdek a magánbánya miveltető, annak mind van saját kallója a patak mentében; egyik szebb, a másik rongyosabb, némellyiknek vagy vize nincs, vagy aranya, az nyugszik, a többi nagy gondolkodva hullatja egyenkint kopogó kallóit, a völgy egyik felét századok óta felhordott kőhányások fedik, másik oldalát, a kamarai bányákat, környező szép bükkerdő takarja.

Az abrudi és verespataki aranybányák kétségtelenül legrégibek Európában. A rómaiak kezdték még azokat mivelní, kiknek nem volt ugyan lóporuk hozzá, de volt rabszolgájuk; az elhagyott aknáknak most is látni az égetés nyomait; mért ők elébb megtűzesítették a követ, azután eczetet öntöttek rá, úgy porhanyították

Sok régen ismert római emléken kívül, minők a muzeumban látható viasztáblák, újabban egy befalazott emberalakot leltek egy illy bányában s mellette egy női hajfonadékot, az emberalak egészen épnek látszott, hanem a legelső érintésre porrá omlott, a hajfonadék azonban most is meg van. Szinte másutt egy viasztáblát leltek, mellyből az derült ki, hogy egy római katona megalku-

dott a másikkal bizonyos összeg pénzben, hogy egy oláh asszonyt megszerezze a számára, azonban nem azt a nőt szerezte meg neki, a kit az kívánt, s a megcsalt

vevő nem akart fizetni. A propraetor tehát erre hozta azt a ceratica tabellán olvasható ítéletet, hogy a vevő csakugyan tartozik lefizetni a kialakított díjt.

Néhány római régiséget le is rajzoltam, a mik bizonyos Gritta ur kerítésébe és kapuja fölé vannak befalazva (ez is híres nevezetes férfi) mindenféle orszolánok s ábrázatjukban megkopott emberarcok: csupán az egyik sphynx mutat művészi fogalmakra, az egyik emléken e betűk olvashatók:

PIA. HONO.
NIS. VERZO.
NIS. K. ANSO
VIX. ANN
AV
RIS.

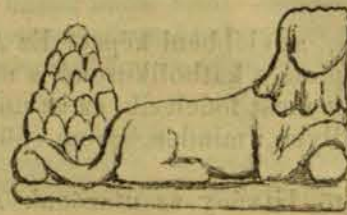

A többi lekopott. Én bizony nem töröm magamat a találgatásával, ugy sem szeretem a rébuszokat. Azt gyanitom, hogy a megboldogult nagyon szerethette a bort, mert egy roppant nagy kancsó, szőlőfürtökkel ékesítve, van az epitaphiuma fölé faragva. A másik kövön ez az ákumbákum áll:

MILTAE. PIETATIS
DONA. AEO
VIX. OMNIS

XXXX DATA
SUB PRIMIS.
CONNC.

Ebből annyit értek, hogy jámbor katona volt a meghalt. A középső emlék azzal a venyige fonadékkal és két öklelő bakkeskével, ilyen felvilágosítást ad:

(Folytatás következik.)

DNI CAI ♡ AVRL
VIATORI
AN. D. ♡ XVI
ET KAL. TEREN.
DO. ♡ B. M. P.

A kapitól Washingtonban.

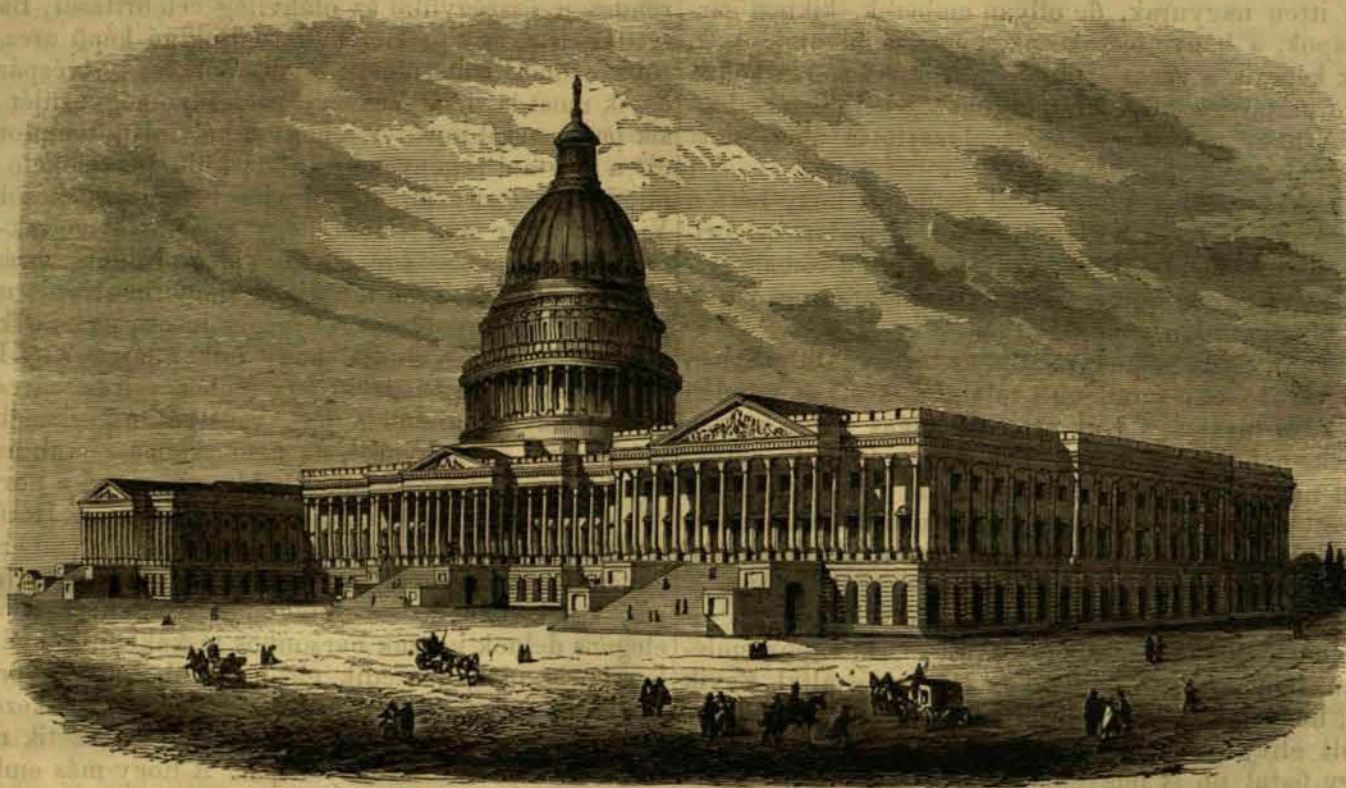
Az Észak-amerikai köztársaságban legfontosabb épület az ország háza (kapitól) Washingtonban, melly egy halmon áll, de még nincs egészen befejezve. Egyike ez a világ legnagyobb építményeinek.

Alapkövét 1793-ban sept. 18-án Washington tette le és szakadatlanul dolgoztak rajta, míg az angolokkal a háboru kiűtött, a melly alatt 1812-ben aug. 24-én az angol csapatok felgyújtották. Ez ideig négy millió tallérnál többet fordítottak rá.

Keleti homlokzata 750 láb, tehát majdnem 50 lábbal hosszabb, mint a Péter-templom Rómában.

Egész területével majdnem négy holdat fog be és 300 láb magas kupján egy szobor a fegyverbe öltözött békét ábrázolja.

E kapitól az amerikainak csaknem ugyanaz, mi a keresztényen hívőknek Jeruzsálem. Mint a köztársaság felszentelt középpontja, magában foglalja, annak főlevéltárát, diadaljeleit és kincseit; itt van a függetlenségi nyilatkozat, azon okmány, melly által a világtörténetben új korszak lön megnyitva; ez

A kapitól Washingtonban.

épület déli szárnyának első emeletében van a nép képviselőinek ülésterme, 139 láb hosszú, 93 láb széles és 36 láb magas, s ülésekkel 300 tag számára. Itt van a tanács gyűlésterme stb. és mivel a tanács és képviselőház együttvéve a congressust alkotják, ez pedig a törvényhozó hatalmat bírja, azért a nagy amerikai köztársaság szive ez épületben van.

Ungvár.

Ha szép hazánk felvidékein széttekintünk, s az ott különösen nagy számmal található, s az idő és emberi erőszak romboló hatalma által kisebb nagyobb mértékben romokba döntött nevezetesebb várakat figyelembe vesszük, ugy találjuk, hogy az ungvári vár nem épen az utolsó helyet foglalja el azok között; hiszen őseinket az idegen nemzetek (némelyek szerint) e vártól neveztek Ungaroknak el. Fekszik pedig e régi vár, hazánk északkeleti részén levő Ungmegyében, melly nevét szintén tőle nyerte, hasonnevű folyó partján. A mai napig is észrevehető hajdani terjedelme, s a falak körüli egyszerű sáncok, erősítvények mutatják, hogy régenten fontos erősségnek kellett lennie. Melly időtájban s kik voltak e vár építői? arról hallgat a krónika, annyi azonban bizonyos, hogy honfoglaló őseink bejövetelekor már fennállott; mire vonatkozólag Béla király Névtelen jegyzője a többi között következőket írja: „Almos fejedelem Orosz- és Lengyelországon át költözvén be Pannoniába, ut közben békét kötött az oroszokkal. A gallicziai fejedelem két ezer íjászt és három ezer parasztot rendelt ki, hogy utmutatók és egyengetők gyanánt előttük mennének, kik a karpati havasokon keresztül, épen az ungvári szélekig hatottak, és a legelőször megszállt helyet Munkás (Munkács)-nak nevezték el, azért, mert igen nagy munkával, fáradsággal érkeztek a választott földre. Pihenés végett negyven napig maradtak itt, és kimondhatatlanul megszerették ezt a szép vidéket. E pihenés után felkerekedett Almos, utját hősi hadnépével tovább folytatandó, Ungvár alá érkezett,

és itt ismét táborba szállott, a várat beveendő. A vár akkori szabad ura Laborcza volt, ki, a magyarok jövetelének hírére Zemplén várába akart futamodni, azonban a magyarok őt egy folyó mellett elfogván, felakasztották, és nevével e folyót Laborczának nevezték el, melly még mai napig is így hívják. Akkor Álmos fejedelem és övéi *Hung* vagy *Ung* várába bevonultak, és a halhatlan isteneknek nagy égő áldozatot tettek, s négy napi áldomást tartottak. Negyedik napon pedig tanácsot ülven, Álmos, fiát, *Árpádot*, még életében fejedelmökké avatta fel. És mivel Ungváron történt Árpád fejedelmé választása, hungvári fejedelmnek hivatott, vitéz népe pedig Hungról, az idegenek nyelvén: Hungari, Hungaren, Ungaren nevet kapott, melly mai napig fennmaradt az egész világon.

Árpádnak Ungvárt történt fejedelmé választása után is nagy szerepet játszott e vár honunk történetében. A XIV. század elején Róbert Károly, a Nápolyból eredt híres magyar *Drugeth* nemzetségnek, adományozá Ungvárt, kik azt megerősítvén, sok ideig fejedelmi pompában tartották fenn, czimeröket még mai napig is a vár belső kapuja felett láthatni. Ezen nemzetség egyik ivadéka, névszerint Homonnai *Drugeth* László, egy kolostort épített ide a paulinusok számára, és a szerzeteseknek szántóföldeket is ajándékozott, később Miklós fiától származott unokái: János és Gáspár, egy „Horgastó“ nevű halastóval gazdagíták. Ezen Jánosnak, — Zápolya István nádor leányától Margittól származott fia: Homonnai *Drugeth* Ferencz főkamrás és Ungmegye főispánja 1526-ban jelen volt a mohácsi gyászos ütközetben; ennek testvére István, szintén mint a megye főispánja 1540-ben meghalozván, az említett kolostorba temetett; István fiára szállott fényes méltósága.

A város keleti részén elterülő meredek hegyen áll e régi vár, sziklás alját egy felől a Nagy-Ung, másfelül pedig a Kis-Ung habjai mossák, kelet és észak felől csaknem megmászhatlan meredekségű. A honunkban majd négy-

növeldévé alakították. — E görög egyesült püspökség első alapítója *Keriatovich* Theodor, Lithvániából száműzött orosz herceg vala, kit I. Lajos kegyelemben fogadott, s a munkácsi nagy uradalommal ajándékozott meg, olyformán, hogy azt még örökösei is hercegi czimmal bírassák.

Jelenleg Ungvár igen csinosan épült kamarai mezőváros. Fekvése igen szép; a várostól délre eső vidéke egész a Tiszáig csupa sík és bőtermő föld, ellenben északi vidéke roppant hegyes völgyes. A várost az Ung folyó hasítja ketté, mellyen egy szép állandó fahíd teszi a közlekedést kényelmessé. Nevezetesebb épületei: a gör. egyesült püspöki palota díszes kerttel, és mellette a nagy püspöki templom két tornyával, legujabban nagy átalakuláson ment keresztül, a mennyeiben az egész belseje új díszítményeket és új festést nyert, tornyai pedig még néhány öllel magasabbra emeltek, mi ha megtörténik, akkor méltán számíthatjuk az ungvári püspöki templomot hazánk jelesebb egyházai sorába.

A papok árvái számára épült csinos árvaház (convictus) is méltán helyet foglalhat Ungvár díszesebb épületei közt, ugyesintén a gymnasium, melly rég idők-től fogva igen jelesnek ismertetik; most sem akart hátra maradni az új rendszer feljöttével, a 7-ik és 8-ik osztály hiányzó termeit a múlt évben építették és végezték be, s így most is tökéletes főgymnasium. Továbbá a róm. kath. templom, a kamarai igazgatóság-nak kastélya; a fellegrárhoz hasonlító U formára épült megyeház, városház; a reformátusok, és görög nem egyesültek templomai; a néhány évvel ezelőtt elkészült pompás két emeletes kórház; ezenkívül a piacz környékén egészen csinosan kiépült utcákat találhatunk igen díszes emeletes házakkal; az utcák rozsz kövezetét is ez évben új és jó kövezettel váltották fel. Említésre méltó még a kamarai uradalomhoz tartozó nagyszerű fűrészmalom, melly évenként 60,000 darab deszkát készít.

A vár, mint már említettük, sokkal kisebb terjedelmű, mint a hajdani

Ungvár vára.

A vár, mint már említettük, sokkal kisebb terjedelmű, mint a hajdani

Ungvár városn.

száz évig virágzott *Drugeth* család időről időre nagy gondot és sok költséget fordított e vár jókarban tartására, annyira, hogy midőn Zsigmond János erdélyi fejedelem 1564-ben megszállotta, siker nélkül volt kénytelen ostromával felhagyni; míg végre 1684-ben Tököly Imre vette be, de 16 év múlva I. József császár hatalmába hódította s erősségeit szétromboltotta. — Később Mária Terezia e várat a munkácsi görög egyesült püspökségnek adományozá, melly idő tájban az addig Munkácson székel helyettes püspökség, áttétezt Ungvárra, s valóságos megyés püspökséggé változott, a várat pedig pap-

volt; most egy egész városrész épült már romjain, nevezetesen azon épületek, mellyek a püspöki palotától kezdve, egész a mostani várig terjednek, mind a régi vár helyén épültek (képünkön is mint emelkedettebb, dombon épült város rész tűnik ki), mellynek északi oldalán még több helyütt a várfal maradványai is láthatók. Ha a még fennálló vár bástyafalaira hágunk, mindenfelé pompás kilátás kínálkozik. Észak felé azon hosszasan hullámzó s rengeteg erdőségekkel borított bércekre, a Kárpatok lenyuló ágaira, mellyek csekély magassággal Ungvárnál veszik kezdetüket, s innen felfelé mindig

magasulnak egész addig, hol a nyáron is hóval fedett csucok, az ugynevezett „Verchovina” havasok határt képeznek Gallicia és Magyarhon között; és e hegyek közötti gyönyörű völgyben látjuk lehömpölyögni az Ung kristály tiszta vizét, partjain pedig itt-ott egy falu tornya veresre festett tetejével s fehér falával tündöklék elő. Mintegy órányira az Ung balpartján, meredek csucos hegynek tetején, egy régi vár bús omladványait pillantjuk meg a sűrűségéből kikandikálva, ez a rémes meséről ismeretes *Nevicskei* vár.

Egészen más panoráma nyílik dél felé. Itt egy a látháron eltűnő nagy síkságot látunk magunk előtt, mellyen számtalan elszórt helység, falu és erdők festői csoportozatai tűnnek előnkbe, mellyek között az Ung ezüstsínű kanyarulatai kigyóznak végig, és csak a nyugoti láthatáron kéklenek parányi halmocskákként az ujhelyi hegyek. Jelen képünk Ungvárt délfelől tünteti fel, háttérben (északra) az említett heglánczokkal. Ungvártól keletre két mérföldnyire esik a jó asztali boráról híres *Szerednye* mezővárosa, terjedelmes szőlőhegyeivel, szintén igen szép vidéken; és nyugatra ugyanannyi távolságra a híres csoda-gyógyerejű *Szobráncsi* fürdő, hol leginkább Ung, Bereg, Zemplén, és Szabolcs megyékből, évenként 6—700 vendég fordul meg, s nyeri vissza elvesztett egészségét.

Zombory Gusztáv.

Ne bántuk a madarakat. *)

Ezt a roppant természetet, mellyben élünk, egy szép kerthez lehet hasonlítani, mellyben a kis féregnek épen az a teremtője van, mint a legbölcsebb embernek — vagy pedig lehet hasonlítani egy gazdag kincses tárházhoz, mellyben az étellel bíró lények táplálattván, az elpusztulás ellen megvédenek, hogy az embernek szívét gyönyörködtessék.

És ezen szép kertben, és ezen minden jókkal teljes nagyszerű kamarában, mindenik teremtett állat, megfelel a maga rendeltetésének, a legkisebb ökörszem épen úgy, mint a legnagyobb struczmadár.

Mózes a teremtésről irt könyvében a szárnyas állatokat két rendre osztotta fel, egymint: kétlábu állatokra, minők a madarak, és négylábuakra, minők a sáskák és denevérek.

Azonban, ha *Mózes* után a történet nagy könyvét feltárjuk, úgy látszik, hogy Nagy Sándor volt a legelső, ki tanítója Aristotelesnek 800 talentumot adott, hogy magának tudomást szerezhesen az állatok természetéről, vadászokat és madarászokat rendelvén mellé, hogy ebbeli nagy munkájában annál jobban boldogulhasson.

Aristoteles annyiban különbözött *Mózes*től, hogy ő az állatokat két szakaszra osztotta. Az első szakaszba tette azokat, mellyek elevenen szülik fiaikat, a másodikba pedig azokat sorozta, mellyek tojásaik melengetésével költik ki azokat.

Ezen felosztással épen nem tudott megbarátkozni *Rajus* híres angol pap; mert 50 éves fáradhatatlan kutatása után azt tapasztalá, hogy *Aristoteles* felosztása mind az élő, mind a tojó állatokra nézve már csak annyiban is hibás, hogy a négylábu állatok közül a krokodilus (gyil) már úgy tojja tojásait, ellenben a csuszó-mászó állatok közül a vipera és némelly czethalak elevenen szülik fiaikat.

Linné azonban, a természet-buvárok egyik királya, szinte anynyi hibát talált *Rajus*, mint *Aristoteles* felosztásában, sőt még többet, miután *Rajus* rendszere folytán, igen sok állat maradt ki a természet bő tárházából. *Linné* tehát az élő állatok országát 6 osztályba sorozta, egymint: 1-ször négylábu szoptató állatokra, 2-szor kétlábu tollas madarakra, 3-szor vízben és szárazon élő állatokra, 4-szer halakra, 5-ször bogarakra, 6-szor férgekre.

Mi lássuk a *madarakat*, a két lábu szárnyas állatokat.

Nem lehet csudálkozás nélkül leírni azt az édes anyai gondviselést, mellyel a jóltevő természet a madarak fészkeinek való anyagot gyűjti, melly böles szorgalommal gondoskodik arról, hogy ebből a csekély áruból is — mit mi emberek figyelembe sem veszünk — semmi hiába el ne vesszen. Mi számba sem vesszük némelly, alig feltűnő plánta selymes és gyapjas fürtjeit, mellyekkel azok fel vannak ruházva, azokat a mohokat, mellyekkel az erdők s a kösziklák tetői be vannak borítva, mint egy szép zöld szőnyeggel; nem terjed ki figyelmünk arra a sok apró szörszálla, mellyek a marháról legelés alkalmával leesvén a fübe, láthatlanokká lesznek, de a takarékos természet ezeket a gyapjas füveket, az elhullott szörszalakat, a vékony és gyenge pelyheket, a maga gondviselése alatt megtartja a madarak számára, mellyek azokat gondosan felkeresvén, összeszedik, és édes szerelmük helyére elhordják. Ezekből a

nekünk olly csekélységnek látszó dolgokból, ők maguknak és fiaiknak, pompás, erős, meleg és száraz fészket raknak. Sőt, a mi több, a chinai fecske a tenger partján, egy bizonyos féreg neméből épít magának fészket. Az oroszok pedig és lengyelek a csizek neme közé tartozó *renicsnek* ágra akasztani szokott mesterséges fészkevel, melly kelések meglágyítására, és a fogfájás eloszlatására hasznos szokott lenni — kereskedést üznek. És ezt a mesterséges fészket fűzfának és bogácskórónak gyapjából készíti a kised renicz.

Az az elővigyázat, mellyel a madarak költéshez készülnek, leírhatatlanul csodálatos és bámulandó! Utánozhatlan az a készitési mód, mellyel azok fészkeiket megrakják, gyenge fűszálakkal azokat megbélelve, és tollpelyhekkal kitömve, hogy tojásaik a forgatásban el ne törjenek, és míg élelmet keresni távol odajárnak, meg ne hüljenek, majd azután kiköltvén fiaikat, mennyire felvigyáznak, hogy ezek meztelen teste meg ne sértődjék. Mint repdesnek azoknak mindenfelől ételt hordani, mit félig meddig — a maguk gyomrában megemésztve, maguk nélkülözésével is, fiaskaik szájába öntnek, hogy gyenge gyomruk annál könnyebben megemészthesse.

Azt mondja *Linné*, ez a nagy természet-buvár, ki az Isten kertjében öszült meg, hogy a legkisebb madarak is az Isten bölcseségével tündöklenek. — A *pacsták*, *pinthókék*, a növények magvait mindenfelé széthintik, mint a szántóvető a magot földjében. Olly pusztaság és sivatag helyeken is találunk bokrokat és fákat, hol még emberi nyom nem volt, hova senki nem ültette azokat. A *ludak* és *réczék* elnyelik sokszor a halak ikráit, s más tavakban ismét leteszik, s tollaikkal is elviszik, és így azon tavakban is meghonosítják azokat, mellyek más vizekkel nem érintkeznek.

A *huos-madár* a plántákra nézve ártalmas férggekkel táplálja magát, s a bolondító-beléndek magvát felette szereti; ez az oka, hogy ezen ártalmas növény túl a rendén nem szaporodik. A *rigók* sáskákkal, gilisztákkal és egyéb férgekkel élnek. A *seregély* mérges füvek magvait fogyasztja, nevezetesen szereti a bürök magvát.

A *fülemüle*, melly a plántákat emésztő férggekkel és hangya-tojásokkal él, hajnali gyönyörű énekével is mulattat bennünket. Hollandiában, hol a mezőkön sok szép mulatóhely van, 100 arany büntetés alatt van megtiltva, a fülemülét megfogni, vagy tojásait elvinni. Bár csak minálunk is ilyen büntetést szabnának, a fülemülék és minden hasznos madarak pusztító ellen, úgy bizonyára sokkal kevesebb lenne azon iskolakerülő és naplopó gyermekek száma, kik az iskola kerülése s a jó rend felbontásával, az ártatlan madarak üldözése- és zaklatásával töltik el a tanulásra megkívántató drága időt.

A *fogoly-madár* is férggekkel, hangya-tojással és csigákkal él, ezenkívül megtanulhatják tőle a szivtelen szülék, kik gyermekeiket maguktól elvetve, utszélekre kiteszik, mint kell házuk népére gondot viselni; mert ez a madár, fiainak — mellyek 16-an is vannak — védelmezésében, a ragadozó madarak s emberek ellen valóban csudálatra méltó; mert később magát áldozatul oda vetni, mintsem fiait elragadni engedni!

Ne gondoljátok, mintha csak történetből volna az, hogy a madarak fészkeiket lombos fák ágaira rakják, hol ezek sűrű levelek- s zöld galyaikkal befedve, úgy élnek ott danolva és énekelve, mint egy zenész-társaság valamely márvány-palota tágas termében, és azokban a természet remek szobáiban élvezik a családi élet gyönyörűségeit, egymással édes öröm közt társalogva. Ezenkívül, ha a föld színén raknak mindnyájan fészkeiket, úgy az emberek tojásaik nagyobb részét eltapodnák, az állatok felemésztenék, vagy a harmat- és esőtől meghidegülvén, az anyák tojásaik melengetésében minden perczen akadályozva lennének, s az a kevés csirke is, melly annyi veszedelemnek kitétetve, megmaradna, kevés élet után elveszne, a természet nagy kárára.

A kised *ökörszem*, mellyet alig látunk meg a bokrok közt, egy a leghasznosabb madarak közül; mivel a *csinikkel* együtt, egész télen át, szüntelen a fák ágain ugrál, melly által azon hasznos szolgálatot teszi, hogy a férggeknek nem engedi elpusztítani a fák bimbóit, s ekkép azok ékességét, leveleit óvja meg.

Amerikában egy időben kezdtek a *varjakat* és más madarakat kiirtani, mivel azon balvéleményben voltak, hogy a borsó-termesztesnek igen nagy ártalmára vannak. De megboszulta ezt maga a természet; mert kevés idő múlva a zsuzsok elborítván a szántóföldeket, megemészttette a plántákat.

Ekkor vették ezután észre, hogy ezek a madarak, a szántó-

*) Jelen dolgozatra alkalmat adott a m. kormány egy rendelete, melly mindenütt közzétvén meghagyá, hogy különösen a falusi iskolákban a tanítók kötelességünknek ismerjék a lelkészszel együtt a gyermekeket oktatni, mikép a madarakat fészkeik, tojásaik s fiak elrablás által pusztítani nem szabad.

földekre leszállva, nem annyira a borsónak ellenségei, mint az ártalmas pusztító férgenek, melyeket nagy szorgalommal felkeresvén, megemésztnek; s így sokkal többet használnak, mint ártanak. Így vall szégyent az emberi bölcsesség, midőn a bölcs teremtő munkáin akar igazítani!

A madarak, az ártalmas férgek pusztításán kívül, sok népnek igen gazdag élelem-kutforrása. Norvégiának azon kopasz, természetlen kősziklából álló részén, hol a lakosok a föld mostohasága miatt, fenyőfa-héj liszttel, megszáritott halakkal kénytelenítettnek magukat táplálni, az esztendőnek bizonyos részében, egész sereg fehér tollu, és lud nagyságu, felette kedves ízű *tengeri madarak* jönnek, melyek a roppant hegyek közt fészket rakva megtojnak, és az ezen kedves körülményt váró lakosok a kedves ízű tojásokat, a drága pelyhekkal együtt magukhoz szedvén, és mint jövedelmező kereskedelmi cikket, drága pénzen gazdag urak- és fejedelmeknek eladják. Ezen hasznos madarak másodsor is megtojnak, mely alkalommal a lakosok, ugymint nálunk az aratók, jókedvvel csapatosan mennek ki a hegyek közé, a kikelt csirkék egyik szárnya megtörésére, épségben hagyván minden fészekben

egy himet és nőtényt. A megtört szárnyu csirkék felnövéen, miúthogy csak földszint repülhetnek, testet erősítő kevés vadászat után könnyen elfogatnak, melyek aztán megszáritva és besózva, mint legkedvesebb táplálék éléskamrába tétetnek, a kemény téli időre. Az ép szárnyuak pedig elrepülvén, más vidéken tojva, a következő évben újra nagy számmal előjönnek. És ezen madarakkal nemcsak az ottani természetlenség miatt kopár vidék lakosai élnek a maguk nagy hasznára, hanem belőlük más népeket is táplálnak, kik ezen madarakra épen úgy várokoznak, mint hazánkban a természetlenebb felsővidék lakosai, a termékeny alföld tiszta buzájára. — A honnét ezen madarak utazása, olly nevezetes körülmény az ott körül-belől lakó szegényebb emberek legnagyobb részére, hogy a tojások és csirkék idején, az Isten áldását közönséges könyörgés által kéri. Midőn tehát mi kedves hazánkban jó buza-kenyérrel élünk, e mellé jó bort is ihatunk, kezeinket összetéve, erkölcsi szent kötelességünk, a teremtő Istennek hozzánk megmutatott jóságát magasztalni; de egyszersmind csodálni tartozunk a gondviselést ott is, hol nem volt olly bőven adakozó.

(Vége következik.)

T Á R H Á Z.

Az orvos és publikuma. *)

A napisajtóban egy pelengérré állított tárgy került elő a minap, mely szerint egy falusi orvos éjjel a beteghez csak szekeren és csak egy pengő forintnak előre letétele után akart menni. E hírlapi botrányt egy főbb hivatalnál valami fontos dolognak tekintették, úgy hogy az bizottmányi vizsgálat tárgyává lön. A szóbeszéd azonban hazugnak bizonyult be, és csak sajátágos személyes boszúállási módnak; a tisztos sajtó pedig luddá tétetett — mint illy természetű aprólékos henczegéseknél többször is történni szokott — midőn annak komoly szőnyegén szabaddá válik holmi gyalgó pletykának is megjelenni. De bebizonyult egyszersmind a vizsgálat alkalmával — lellem legszentebb öröme! — a magyar ember nemes lelkülete is; midőn az idegen felekezeti, megszorult egyszerű embernek a közbirtokos urak lovagiasan és vetélkedve keltek védelmére, pártolására.

Azonban hátha a hivatalos vizsgálat azt találta volna kisütni, hogy ezen a szegény orvoson, ki szük jövedelméből öt gyermeke családját tartja, most is, és már máskor is megtörtént, hogy ő, kivált ha maga is beteg (mint épen a vádlott esetben volt) gyalog nem akart menni a beteghez, és nem megy nemcsak éjjel, de nappal sem, — sőt ha megy is, csak úgy, ha neki, miután a fizetés utólagosan legtöbbszörre el szokott maradni, egy pengő forintot előre lefizetnek? Hát ha ez bizonyodott volna be, mi történik akkor? Joggal bizonyosan egyéb nem, mint hogy a közbizalom tőle elfordul. Vagy talán kihágásnak, bűnnek bérmálják el a tényt, s büntetés tárgyává is teszik? Ez az, a mit én méltánytalanságnak, következetlenségnek látok; — és ezen dolog az, melynek az én fülemben mindig jajhangja van, ha illyes valami történik, a mi pedig nem ritkán történik.

Tehát miután az emberek közönségesen — kevés tiszteletteljes kivétellel talán — az orvos állása, misége iránt hasonló ferde fogalom terhe alatt sántikálnak: igen idején látom, valahára nyilván előgördíteni azon kérdés magyarázatát: micsoda állást foglal el az orvos a társadalomban, — s az eddig gyakorlott igénynek lehet-e irányában jogos fellépése?

Az orvosi pálya egy a három, hosszabb időt kívánó, magas tudományos törődést s készütséget föltételező egyetemi pályák közül, melyre az ifju, lelke vonzalmához, feje szerkezetéhez és erszénye állapotához képest, *önként* határozza el magát; — valamint ha ezen föltételekben gyenge, vagy ha neki úgy tetszik, határozza magát kalaposságra, vagy bármi más életmódra. És senki sem kérdezi az iskolástól a nagy világon, — költséző szegény szülein kívül — : van-e, kell-e költség céloz eléréséhez? — és később a világba lépőtől: van-e, kell-e kenyér fáradsalmis utadra, most csak magadnak, majd idővel talán a teidnek is számára? Senki sem ügyel a pályájórak szükeire; bárha némelly kiválasztott szerencsésnek, vagy nagy trombitájú nyeglének ragyogó kevés számán kívül, a legnagyobb rész méltatlan egyszerűségben teag vagy szegénységét csak palástolgtatja is. Vagy végre ha lemorzsolta napjait s leteszi fejét a koporsóba, melyet kétséggel vivő özvegy és borus jövendőjü árvák könyei áztatnak: van-e hivatal, mely magasságából mint Isten szózatát hallatná: fölszedem ezek könyeit és gyöngyökké változtatom az ő számukra? — Van, igenis, illy hivatal, de csak a magas mennyben!

Mindazáltal az orvos, mint a muzáknak hú és kitartó szolgálójához, imádójához, illik, ezek szellemnemesítő varázsához képest, magas eszméktől lelkesülten s nemes föltételekkel gazdagon, lép pályájára. Ő a betegség által ostromlottaknak mentséget, segílyt hoz, — a kétkedés leverő bizonytalanságában aggódóknak felvilágosítást, nyugalmat nyújt, és az egészségesekbe tanácsával bizalmat önt. Ha testibaj, fájdalom háborítja az egészséget: ő áll elő a sulygyen helyreigazítására; ha a lélek, elvesztve iránytűjét, kitéved

utjából s irtózatos világzavarban tébolyog, elszakadtan az Isten képét viselő emberiségtől: ő eltökéli magát hozzászegődni, hogy szelid karjaival ápolgassa azt, ki már csak alakjában ember, s ha lehet, visszaemlje helyére, a honnan lebukott. Neki a nyugalom szüke, az ünnepe csendes magába-azólitása, az éj édes álma, saját egész valója, mind, mind könnyen zavarható, igénybe vehető, kiméletre nem számítható áldozat, — gyertya lángja, mely önemésztődésével másoknak világol és ég el. És mindezt önként, önszántából teszi. Ő vallásává magasztosítja hivatalát, s az emberiség szent gondolatja — tárgya, iránya, bálványja minden működésének.

És épen ezen sokat emlegetett és sokat meggázolt „szent emberiségi“ eszme aztán, és hozzá a nemes önfeláldozás, a suly, mely minden arányt, viszonyosságot olly könnyen felbillenteni szokott, és a mely napirendre hoz annyi, sehol semmi más életneben hasonlóan nem történő, méltatlanságokat. Ő napszámos az államban, mint akárki más; az ő vállait az államkormányzat minden kigondolható sujtolásai épen úgy nem kimélik meg, mint akárki másét; ő saját elhatározásából, saját erejével és küzdelmével lett azzá, a mi, és saját emberségéből tartja magát fenn, azaz munkája által. Miért van hát az, hogy csak ő töle kívánják, hogy a mit önként ad, kötelességből tartozik adni? — hogy egyedül ő legyen a mai időben, a ki adja életét váltáságul sokakért? — A törvénytudó tanácsát, a mérnök munkálatát, a mesterember kézművét senkinek sem jut eszébe hatalomszóval kicsikarhatni, vagy kicsikarni akarni; avvagy ha megnyerte azt, kötelességből származottnak s díjra csak tetszés szerint érdemesnek tekinteni; a pap, ha halottja van, volt legyen az gazdag vagy szegény, illetményét temetés előtt fizeteti le, s benne senki sem ütközik meg: egyedül az orvos ne legyen ura az ő birtokának, csak az ő eljárása tartassék valami polyvafélének, mit el is vihetni, meg sem szüke, köszönni. Sőt ha utólagosan, gyakran nehéz szolgálata s derék érdeme után, emlékeztetni találja feledékeny fizetőjét: kész a roszalás és örökös neheztelés. Megfoghatlan visszasság! — Vagy talán a tanácstalanság, birtokzavar, rendezetlenség, ruhátalanság, nem emberi dolgok; csak a nátha és köszvény esnek a szent emberiség körébe?

Tegye meg minden ember a magáét; legyen a kötelesség teljesítése szent és mindenek fölött; de kölcsönösen, viszonyosan!

Bizony, bizony különös dolog az, nézetem szerint, hogy egy némelly elfogultság képes az elméket idők hosszán át annyira elfoglalva tartani, miszerint egy polgári osztály mind maga tudjon néma szenvedő lenni, mind mások ne tartsák lelkiismeretes dolognak az ő nyomorgatását. Valóban ideje volna már, ezen szenvedő osztálynak eszméletre ébredni, és ideje volna iránta igazságosnak lenni. Ez az én meggyőződés! *) *Dr. Szabó Dávid.*

A chinai hölgyek lába és egy kis tükördarab.

Az angol Timesnak (a legnagyobb napilap Londonban) chinai levelezője Wingrove Cooke (Vingrov Kúk) külön könyvben, melynek czime: *China, 1857—1858-ban*, adá ki ottani tapasztalatait. E könyvből végrevalahára pontosan tudjuk, mikép idomittatik kicsinynyé a chinai hölgyek lába és millyen e lábnek az alakja. Szerző mutattatott magának leánylábakat a műtétel minden fokozatában. E czélra nyolcz leányt szemelt ki magának. „Ezek közül a legidősbiknek,“ ugymond az angol szemtanu, — „már tökéletesen szép lába volt, az az idomtalan ceont- és hus-darab, láb helyett. A lábfeje a

*) Mint meggyőződést tiszteljük, de meg fog engedni cikkirő ur, ha állításait csak fele részben tesszük magunkévá. Egyelőre is kinyilatkoztatjuk, hogy a többi hivatalnemekkel tett összehasonlítás nem látszik egészen világosnak, s hogy különösen a lelkészekenél gyakran jönnek elő esetek, hol követelőleg lép fel irányukban az élet és gyakorlat. Azon különbségről pedig egészen megfélekedezni látszik a felszólaló ur, mely van a független magán orvosok és az állam, vagy testületek által fizetett orvosok között. Az elsőkre talán egészen alkalmazhatók a felhozott állítások; míg az utóbbiakra nézve mi legalább némi kétségeket táplálunk azok iránt. Szerk.

*) Adjuk e cikket, mint közérdekre vágó, figyelmet, megvitátást érdemlő magán vélemény.

bokához szorult, és a mire léphete, az nem állt egyébből mint sarkából és nagyujja hegyéből. Ennyiből áll a chinai hölgyek hires kis lába: sark, a nagyujj hegye, és a kettő közt nagy hézag. Ehhez legközelebb két leányka állott, a lábiképzés mintegy második és harmadik fokán. Ezeknek forró, gyuladós lába még nagyon fáj? A negyedik leányka a második fok elején vala még, mellyen gyengébb gyermekek meg is halnak.

„Lábának talpa iv-alakra volt összeszorítva, nagyujja minél közelebb csavartatván sarkához. E csavarás óról órára összebb-összebb vonja a láb két szélső végét. A láb azalatt dagadoz, meggyulad; a fájdalom sokszor iszonyu, de a gyengéd mama nem tágit. A négy kisebb leányka még csak az előkészítés terén áll, midőn a nagy ujj még szabadon van, csak a többi négy van a talp alá szorítva mind addig, míg minden izök elenyészvén, egészen belőnek a talp aljába és a szem elől eltűnnek. Csak ezután következik a különféle más kinzó szerszám, sajtó és csavar, míg a lábát annyira vitték, hogy az uri leány a sarkán és nagyujja hegyén, mik szorosan egymás mellett vannak, szabadon ugyan, de mindig billengetve biczeghet — odább.“

Az angol ezemtanunak ezen sorait mintegy alapigéül vévén, egy németországi lap londoni levelezője ezeket veté utána:

„E dolog olly csunyan, olly kegyetlenül, olly kebellázítólag hangzik, hogy az ember hajlandó volna állítani, miszerint már csak a hölgylábak ezen kinzása és elcsufítása miatt is le kellene amaz ádáz barbárok kartácsolni és nyugati erkölcsöket terjeszteni közöttök. Amde ha ezt választjuk szempontul, akkor a chinaiaknak sokkal több joguk volna lekartácsolni minket, kiknek nejeik, leányaik és nővéreik testöket, tüdejöket, keblöket, noha ezeknek szerepe sokkal fontosabb és nemesebb a lábakénál, épen olly kegyetlenül kinözzák, mint a chinaiak a leányok lábait. — Vegyük ehhez még azt a valamit, a mi a fej hátulján kalap helyett és ennek csufjaként kaczkiasan fityeg és úgy tűnik szembe, mint kihívás minden feslettségre, minden aljasságra! (Milly szerény és szemérmes tekintete volt ehhez képest még csak az egykori „kötőkásnak“ is! *) Hát még a vasabroncs! (Angolországban, névszerint Birminghamban van egy vasgyár, melly hetenkint 400 mázsa vasat dolgoz fel csupa hölgy-szoknya-abroncsokká.) Hát még a léggolyó alaku duzzadozó fűdök! A nőies kellem, szépség- és tisztességről nem szólunk semmit, mint-hogy ezekről illyen körülmények közt természetesen szólni nem is lehet; hanem kérdjük: e földzadt szörnyetegek, mellyek az emberi idomot megannyi torzképpé csufítják **) nem ugy tűnnek-e szembe, mintha mindenikök, férjes-nő és hajadon egyaránt, olly állapotot akarna eltakarni, mellyet e divat első, noha férjes, kezdője csakugyan szépíteni akart és eltakarni? — Az angol hölgyek (mások, nem tudom, miként cselekesznek) e rut szemtelenséget még nyiltabban árulják. Mindenike himzett feje szoknyát visel, mellyet a világgal bámulatni kíván. E végre, mihelyt az utcára lép, első dolga: mind a két kezével, mind két oldalán a külső duzzadt csótárt felkapnia, azt kezében tartogatnia és nagy kihívó, gümbölyü szemekkel és hátra bigyesztett kalap-félével, odább vitorláznia. Bizony bizony nem tisztességes hölgynek való így megjelenie! Valóban, ha e tulságokat, a szemérmét, józólést és észet egyaránt pofozó divat nem szentesítette, ha érzeinket az effélék felfogására a férfiakat ékesítő toronykalap alatt (mit mi hősök Angströhrének ***) nevezünk) el nem tompította volna: erőnek erejével fognák itthon tartóztatni feleségeinket, leányainkat és nővéreinket, ha látnók, hogy eszökbe jutott, szépségök és a tisztességes viselet illyen elcsufításával és élettelenítésével közhelyekre menniök. És mi — kérdi az angol levelező — mi akarunk nyugati miveltiséget terjeszteni? Mi akarunk chinaiakat és más pogányokat téríteni? Hogy azonban az elkinzott lábaknál és szüzeink fűzés által elferdített idománál maradjunk, megjegyezzük, hogy a chinaiaknál csak igen előkelő hölgyek, és ezek is már felhagyólag, kinöztatnak így, míg nálunk (t. i. Németországban) minden szegény polgárleány vasabroncsos léggolyóba buvik, derekát és a legnemesebb életszerveket fűzéssel nyomorítja és nagyon szeretné, ha rongyot bigyeszhetne, kalap neve alatt, a feje hátuljára ő is. Hisz már a Panik meg Sárík is vasabroncsosan robognak ki a konyhák ajtaján. Milly kecses ezekhez képest a chinai hölgy, gyermeteg szabásu himzett kaftánjában és bő selyem bugyogójában, lólába daczára!

„Maradjunk hát,“ — így végzi cikkét az ismeretlen író, — „még egy ideig itthon; terjeszszünk kissé jobb izlést és alaposabb miveltiséget, habár chinait is, nyugaton, és kezdjük avval hogy kárhözátó itéletünket az európai hölgyek divatözetére ezennel is nyiltan kijelentjük.“

Elétekbe tartám a tükördarabot, nézzetek bele és nevesetek, ha tudtok!

B.

Irodalom és művészet.

— (Magyar tudom. Akademia.) Az Akademia f. évi dec. hó 15-én kezd meg huszadik nagygyűlését, mellyre az intézet mindennemű tagjai — a rendes tagok kötelezőleg — hivatnak meg. Az elnök rendeletéből Pest, nov. 23. 1858. Toldy Ferencz, titoknok.

— (Kazinczy Ferencz százados emlékünnepe) jövő évben fogjuk megülni. Igen örvendünk, hogy az indítványt a M. Akademia karolta fel s tette magáévá. A „P. Napló“ e tárgyra vonatkozólag ezt írja: — Az irodalomnak napi közlőnei több ízben kifejezték a nemzet kegyeletét, az újabb ivadék méltánylatát az olly szellemek, az olly pályatörök iránt, mint Kazinczy Ferencz volt. A „Pesti Napló“ egy év előtt figyelmezteté az irodalmat, hogy nem sokára megérjük Kazinczy Ferencz születése napjának századik

*) Így csufolták a néhai hölgy-kalapokat, mellyek nagyon is előre nyultak.

**) L. Kakas Márton naptárát 95 — 99 l.

***) Szótáróinknál e szót még nem találtuk. Megközelítőleg talán *csakartóval* lehetne visszaadni a német szó értelmét.

évet. Azóta a lapok többször felszólaltak, hogy ünnepeljük meg mi is jelesb-jeink emlékét, s mint Németország évenként megüli a Schiller és Göthe emlékünnepe, s mint Olaszország új babért tűz Dantéja szobrára, ugy emlékezzék meg a magyar is azon lángszellemekről, kik teremték az irodalmat, azon pályatörökről, kiknek nyomdokain indul a jelen ivadék. A kegyelet, a hálás megemlékezés kifejezést talált a magyar akademia tegnapelőtt tartott ülésében, a tisztelt titoknok ur meleg szavai által, ki az akademiát figyelmeztetvén, hogy a jövő év oct. 27-ke Kazinczy Ferencz születésének százados évnapja, indítványozá, hogy az akademia ünnepelje meg e napot. „Kazinczy Ferencz, mond, az újabb irodalom teremtője, ő alkotá a műköltészetet, ő teremté azon magyar prózát, mellynél szebbet nem ir senki, s mellynek követője a mostani irodalom. Ha meggondoljuk, mi nehézségekkel kellett neki akkor küzdenie, míg egyrészt ezek legyőzésében nagy geniuszra ismerünk, másrészt kellő nagyságtan tűnik fel majd előttünk a pályatörő érdeme, ki iránt emlékének megdicsőítésével, kötelességet is teljesítünk. Az akademia tehát ünnepelje meg Kazinczy Ferencznek, mint az új irodalom teremtőjének emlékét 1. közgyűlés által, mellyben az ünnepeltnek dicsőítésére költemények olvastassanak fel, s emlékbeszédek tartassanak; 2. emlékkönyv kiadása által, mellyben e felolvasott munkák jelennek meg Kazinczy Ferencz arczképével; 3. márványszobrának ünnepélyes felállítása s 4. emlékpéyz veretése által.“ A titoknok ur az emlékbeszédek és költeményekre pályadíjakat kíván kitűzteni, melly célra a nyelvtudományi osztály részére eső 300 darab aranyat véli kijelelendőnek. — Ez indítvány köz elfogadásra talált, az elnök gróf Desewffy Emil ur kijelentvén, hogy a kegyelet e szavai az ország által viszhangoztatnak, s hogy ez indítvány érvényesítésére a kellő lépéseket az igazgató-tanácsnál személyesen megteendő. Az ünnepélynek az indítvány értelmében való előkészítésére egy bizottmány neveztetett ki, mellynek tagjai báró Eötvös József, báró Kemény Zsigmond Kubinyi Ágoston, Fogarassi János, Szalay László, Lukács Móricz és Toldy Ferencz. A bizottmány jelentését a közelebbi közgyűlésben beadandja.

— (A „Hirmondó“ iránti részvét és az új olvasó közönség). Enyingről (Veszprim) nov. 18-ról többi között ezeket írja egyik tudósítónk: „Mióta Enyinget a világ közepének nevezik, énekelvén: „Gyere rózsám Enyingre, a világ közepire; Ott árulják a rózsát, Köss belőle bokkrétát!“ — s mióta Vas Gereben olly szépen megkantálta a Vasárnapi Ujságban az egykor volt „enyingi birót,“ semmi sem idézett elő olly nagy sensatiót, mint a „Hirmondó“ című új néplap pirosbetűs előfizetési felhívása. Szerencsés gondolat volt, bárki agyában születet, egy illy, a magyar irodalomban valódi hiányt pótló lap létesítése; ez a milly üdvös hatást gyakorland a köznépre, épen olly mértékben fog hálás fáradság lenni a kiadónak. Állításomat már eddig is tényekkel bizonyíthatom be. Minap egy érdekes ismerősömnél tevék látogatást; — előre ki kell mondanom, hogy ez uri ember szenvedélyes előfizetésgyűjtő. Szerteszétjártatván szobájában szeimeimet, mit láttam? az asztalról megint csak azok a piros betűk mosolyogtak felém, hanem mosolyoghattak is! Mindkét oldal betöltve mintegy 50—60 névvel. Itt láttam az iskola-mestertől a hajdu, számadó, csósz, juhászlegény, béres, kocsis, vinczellér szántógyermek neveit. Láttam még egy szakácsné szépséges szép nevét is az előfizetési felhíváson, — no ez azután derék egy személy, gondolám magamban, ujságot is olvas majd, csak az ételt el ne sózza az eszemadta! — Nem győztem eléggé kifejezni csodálkozásomat a házi gazda előtt s elsehajtám magamban: Sok illy előfizetésgyűjtőt a magyar lapoknak s minél több illy józan felfogást és buzgalmat nagy Magyarországnak!“ — (Rámondjuk az Ament. E napokban alkalmunk volt meggyőződni, hogy a tudósítónk által említett enyingi előfizetők nevei a „Hirmondó“ hivatalába meg is érkeztek. Azon többször kifejezett reményünk új bizonyítékul vesszük ez örvendetes tényt is, miszerint a „Hirmondó“ új olvasó-közönséget fog is, akar is teremteni. Mint halljuk, az eddig jelentkezett több ezernyi előfizetők csaknem kivétel nélkül azt látszanak tanusítani. — Szerk.)

— „Bolond Miska Albuma,“ mellynek I-ső füzete, mint minap jelentetük, igen csinos kiállításal jelent meg, nagy részvétre talál az olvasóközönségnél. Sajnáljuk, hogy nem közölhetünk ez elmés cikkekkel mutatványt (saját közleményeink elfoglalnak hasábjainkon minden tért); hogy azonban olvasóink még is megtudják, mit akar s ki legyen tulajdonképen ez a Bolond Miska, ime közöljük egészen a füzet bevezető cikkét, mellyben Miska a maga csipkedő módjával elmondja, hogy mit várhatunk tőle körülbelöl.

„Ime, tiszteletre méltó közönség — így szól Bolond Miska — a ki legújabb időben mindenfélét türtél és olvastál, ugy hogy nem tudni bizonyosan, erősebb hátad vagy gyomrod van-e? előtted fekszik egy vékony füzetke a legújabb divat és szabás szerint, mélyebb gondolat, logikai összefüggés s komolyabb irány nélkül, a mint ezt a mai világ s a társalgási csin, magyarul „bon ton,“ megkívánja, s mellynek, hogy tökéletes legyen, nem hiányzik egyéb, mint türelmetlenség, rágalmaszi viszketeg s egypár éhes kritikus barátsága. Találsz itt mindenfélét, ha tulkövetelő nem vagy s olly áldott véralkattal bírsz, hogy minden tetszik.

„— Jó kedvében — s kinek ne lenne ez áldott időben jó kedve? — az embernek sok tetszik, a mi különben undort szokott okozni; s nincs az a nevetséges, buta, és elcsépelet tárgy, mellyet ez vagy amaz dicsőnek, helyesnek és szépnek ne tartana, s arrul legalább is olly lelkesedéssel ne nyilatkoznék, mint a francia írók a kormány bölcs intézkedéseiről a hivatalos — „Moniteur“-ben. Művész vagy kontárkezek alul került-e ki, a mi figyelmedet egy rövid órára leköti, ki bánja? mihelyest azt tizezer ember megveszi, s kétszer vagy háromszor annyi elolvassa, jele, hogy nem hiában számított köszönetre, a ki idejét annak elkészítésére fordítá. — Hál! Isten, hogy e haladási időszakban minden elkel: pénz, barátság s másnak felesége szintgy,

mint a naptárak és magyar művészek, ha Miskolc helyett Pardubiczon születtek; s hogy azoknak száma, kik buellefejtésül „Kakas Márton-t” vagy „Bolond Miská-t” olvassák, jóval fölülmulja azokét, kik a Dunába ugranak, mielőtt uszni tanultak volna. — Mig a világ áll, elég nevetni valót találunk benne; vannak *személyek*, kiket *látni*, s *dolgok*, melyekről csak *hallani* kell, hogy adó és drágaság dacára hangos hahotára fakadjunk. Ugy látszik, hogy Ábrahám áldása e tekintetben nemcsak a király- és nagyhidutczai nemzedéken, hanem az egész emberiségen is beteljesedik. Ne kérdezd, tisztelt olvasó, miféle emberfia az, ki a jelen s a következő kilencz füzetet a maga és mások emberségéből összeírja? Nevem nem *vétek* s minden esetre könnyebb kimondani, mint Strbczk Venczelé. A névtelenség első lépés a szerencséhez; vannak, kik mindenüket annak köszönhetik, hogy *nevük nincs*; s kik a névtelenség paizsa alatt sokkal bátrabban küzdenek, mint nyílt sisakkal, minék a többi közt még az a kellemetlen oldala is van, hogy az embert könnyen arcul csapják. Azt se kérdezd, jó-e vagy szép-e minden, mit e füzetekben Isten és másnak kegyelméből találni fogsz? Nem egyedül neked vannak mindezek írva. Az íveknek be kell telni, s a mi neked nem tetszik, megveszi azt a másik, s ha méltányos vagy, minő a magyar olvasó közönség lenni szokott, meg fogsz elégedni, ha e drága időben illy olcsó áron megnevettetnek. Ollyan emberek, kiknek semmi sem tetszik, kevesen vannak, s hál’ Isten, mindig kevesebben lesznek. Ezek alig fogják e füzeteket olvasni: a kritikusokat pedig jó lesz figyelmeztetni: miszerint — ha nem találnak is mindent inyűk szerint — vigyázzanak, hogy „czopfos” követeléseikkel egy csupán mulatságra szánt igénytelen lap irányában ne tegyék magokat olly nevetségessé, mint a jámbor stíriaiak, a kik szánakozva tekintenek minden idegenre, hogy a természet megtagadta tőle, mit ők a legnagyobb szépségnek tartanak: a *golyóat!*“

△ Nt. Radlinsky Endre ur előfizetést bocsátott közre „Mennyei hangok” című imakönyvre. A könyv ékes kiállítását tekintve igen olcsó. Az előfizetés következő: A. *Kötetlen példányokért* közönséges papír 2 ft., velin papír 3 ft. B. *Bekötött példányokért*: I. préselt vászonba: a) arany metszetű közönséges papír 2 ft. 40 kr., velin papír 3 ft. 40 kr., b) márványmetszetű köz. papír 2 ft. 30 kr., velin papír 3 ft. 30 kr.; II. préselt bőrbe: a) márványmetszettel köz. papír 3 ft., velin papír 4 ft.; b) márványmetszettel s réz kereszt-, kapocs- és szöglettel köz. papír 3 ft. 30 kr., velin papír 4 ft. 30 kr.; c) arany metszettel réz ker., kap. köz. papír 3 ft. 50 kr., velin papír 4 ft. 50 kr.; d) arany metszettel s acél-kapocs- s keresztrel köz. papír 4 ft. 30 kr., velin 5 ft. 30 kr.; e) arany metszettel s ezüst kereszt- s kapocscsal köz. p. 7 ft., velin 8 ft. III. Selyembe kötve arany metszet, ezüst kereszt-, kapocs- és szöglettel köz. p. 10 ft., velin 11 ft. IV. Bársony kötésben arany metszet, ezüst kereszt-, kapocs- s szöglettel köz. p. 10 ft., velin 11 ft. Az imakönyvet 5—7 kép ékesítendő. Az előfizetési pénzek Budára (Vár, sz. György-tér, 214. sz.) intézendők a kiadó urhoz.

+ (Szénffy Gusztáv), mint már annak idejében említettük, Tinódi Sebestyénnek több érdekes dalát tölfedezvén, azokat most ki fogja adni. A közelebb megjelenendő első füzet tartalmát a következő művek képezendik: 1. János király testamentoma. 2. Frater Györgynek szörnyű haláláról. 3. Egervár viadaláról való ének. 4. Egervár viadaláról való ének, harmadik rész. 5. Károly császár hada Saxoniában. 6. Sztinya, Léva, Csábrág és Murány várak megvevése. 7. Szulimán császárnak Kazul basávali viadaláról. 8. Verbőczy Imrének, Kazon hadával Kozári mezőn viadala. Végre a „Tinódi-induló”, mely szintén csak most fedeztetett föl, s olly szép, hogy a Rákóczi-indulóval méltán versenyez.

+ (Gróf László Kálmán) Erdélyben, oláh népmeséket és dalokat gyűjtöget, s azokat nem sokára kiadni szándékozik.

+ (B. Jósika Julia) egy díszes almanachot szerkeszt, melyet Heckenast Gusztáv fog kiadni. Ez almanach a bold. Császár Ferencz által szerkesztett „Hölgynaptár” pótolandja.

+ (Vértési Arnold) előfizetést hirdet „Történeti beszélyeire”, melyek két 10—11 ives kötetben jelennek meg, s az előfizetőknek 1859 évi februar elején fognak szétküldetni. Előfizetési ára a kötetnek 1. p. ft. Az előfizetési pénzek f. é. decembar végeig Müller Gyula könyvkereskedésébe utasítandók.

+ („Eszther” szerzőjétől) Emich Gusztávnál „Regény és regényítézet” című munka jelent meg, melynek ára 1 pft.

+ (Megjelent a „Debreceni legendás könyv”) a Krisztina-legendával együtt. Régi kodexekből bevezetéssel és szótárral. Kiadta Toldy Ferencz. Ara 1 ft. 20 kr. pp.

+ (Shakespeare magyar fordítására) eddigelé a következő írók ajánlkoztak: Arany, Flóra, Jókai, Sárosy Gyula, Szász K. és Székely József. Hiszszük, hogy még többen is lesznek, kik szívesen közremunkálnának a jeles vállalatnak minél sikerültebb s minél gyorsabb létesítésére.

+ (Ristorinak, Parma városa) egy nagy aranyérmét veretett, melynek egyik oldalán e fölirat olvasható: „Ristori Adelaídnak Parma lakosai 1857-ben”; a másik oldalán pedig: „Dicsőség neked, ki a művészetet és Italiát megdicsőítetted.”

+ (Schumann-Viech Klára) kitűnő zongora-művész első hangversenye folyó hó 21-én ment végbe az „Európa-teremben.” E fölötté érdekes hangverseny igen látogatott volt, a helyek csekély kivétellel mind el voltak foglaltva. Schumann Klára művészi játékát a közönség nagy gyönyörrel hallgatta végig. A nemzeti színház tagjai közül csupán Jekelfalusy vett részt a hangversenyben.

+ (Egy új ballet betanulásával) foglalkozik jelenleg nemzeti színházunk táncszemélyzete. Címe: „A furfangos szobaleány,” s Aranyvári Emilia k. a. javára fog először adatni.

+ („A székhely leány”) című eredeti regényes vig operaszöveg, melyhez zenét Huber Károly szerzett, a napokban nyomtatásban megjelent. E 3 felvonásos librettót egy francia szöveg használatával Bulyovszky Gyula jeles tárczairónk írta. A mű elég érdekes, de címét a tartalom nem igen igazolja. A fő szerepek a következő művészek és művésznők számára vannak írva: Füredy, Ellingerné, Benza, Ellinger Kőszeghy, Hollósy-L-né, Korcsok Póli, Kaczvinszky, Perron. A dalmú első adatása f. hó 25-re van kitűzve. Szövege kapható a színház pénztárnokánál.

+ („Hermin-palotás magyar”) cím alatt egy zenemű jelent meg Pecsenyánszkitől. Szerző ez új műve Farkas János urnak van ajánlva. Ara 30 pkr.

+ (Sz.-Fehérvárott) jelenleg Tóth János szintársulata működik; de nem igen nagy pártolásnak örvend. Az itteni polgárság nagy része — írja egy levelező, — magasabb években nem tud gyönyörködni. „Hajlékán” kívül (igy nevezi szölejében levő prészázát) másutt nem talál örömet, élvezetet.

Egyházi és iskolai hírek.

— (Adakozás házzsentelés alkalmával.) Curgó (Somogy), nov. 10-én. Tegnap egy házzsentelést tartottunk. Évről évre csinosodó városunkban — az urasági majort ide nem számítva — a legszebb házat, Nagy Sándor ügyvéd ur új lakát szentelők fel. Mulattunk jó kedvvel, s ez már magában erény, de, a mi még ennél inkább becsületünkre válik, megemlékeztünk azokról is, kik nem mulathattak velünk. Örömlünket megosztók egy egész gyülekezettel, s állandó emléket alkottunk e napnak. Adakoztunk a helybeli ev. ref. egyház templomában felállítandó orgonára: Nagy Sándor ur 10 fto, Hegedüs József ur 25 ft., Héjjas Károly ur 2 ft., Berki József ur 5 ft., Ruzicska J. ur 1 ft., Streicher ur 1 ft., Plachner Ferdinánd ur 2 ft., Körmeny Sándor ur egy darab aranyat, Takács Lajos ur 1 ft., Korcsmáros Lajos ur 1 ft., Nagy Zsigm. ur 1 ft., Fejér Sándor ur 24 kr., Steiner ur 1 ft., Balog Benó ur 2 ft., Meisinger ur 1 ft., Barla Sándor ur 1 ft., Kéry Kálmán ur 1 ft., Pákozdy Ferencz ur 3 darab aranyat, Remete Ferencz ur 4 ft., Barakonyi Kristóf ur 1 ft., Udvardy ur 1 ft., B. J. ur 1 ft., Kovács József ur 20 kr., Strézi ur 10 ft., V. J. 10 fto, összesen 100 ft. 44 krt pengő pénzben; tétetvén ezen fölül ígéretek utóbbi adakozásra is. Forró köszönet érte minden illetők részéről! Bár soha ne felejtkeznénk meg örömeink között hasonló nemes czélokról! — Lehetetlen föl nem említenem, miszerint a felszólítás, s ezzel az adakozás megkezdését főt. Berki József helybeli plebánus urtól eredt, ki is ez általt egy újabb szép bizonyosságát adta annak, milly nemesen fogta ő fel lelkései hivatását, s mennyire eszében tartja mindig, hogy a vallás lelke a szeretetben áll. Továbbá ki kell emelnem még — s úgy hiszem, ezt nem fogják a többi nemes jöltevők áldozatuk kisebbitésére magyarázni — t. Hegedüs József ügyvéd urat. Ő az nap már harmadszor hozta a vallás és annak intézetei javára, és mindenkor igen jelentékenyen, áldozatát, egyéb tekintetben is ritka buzgó tagja levén mind a polgári mind az egyházi társaságnak. Adjon Isten a hazának sok illy jeles egyest. — V.

Utóirat. A csurgói ref. egyház, noha alig több, mint 300 fizető tagja van, a legközelebbi 5 év lefolyta alatt rendes iskola-tanítóságot állított; meglehetősen tanítói fizetést alapított; tanítói lakot vásárolt, új iskolaházat épített, ebben egy leendő segédtanító részére is gondoskodott helyiségről; most orgonát állit a gymnasium épületében levő templomába, — s tőkét mindemellett szaporítja, s Isten ugyakartával rövid időn új templom építéséhez is kezd. E buzgóságot fokozták áldozataikkal a nemes jöltevők. Példájukra, hiszem, hogy fel fog éledni a hidegebb keblű tagokban is a lelkesedés. Egy Varga Mihály nevű földműves 40 pft., egy másik Bódis Mózes 20 pftot adományozott már csak orgonára. Ha látni fogják társaik, mint méltányolják ezeket mások is, kik nem tartoznak egyházukhoz, lehetlen, hogy kitegyék magukat a szégyennek, mit elmaradásuk vonna rájuk. Éljenek a jó példa adók! — V.

△ (Gyöngyös város) reáliskolát állit, mellyben dijtalanul oktatnak s a tanyelv magyar leend.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

△ (A szeszgyártás) a kolozsvári iparkamra területén, a legközelebbi 10 év alatt legalább is ötszörösen szaporodott. A nép összegére fejenkint legalább fél akó pálinkafogyasztás esett. E jelenség okául hozta fel a kamra a köznép fölszabadulását, melly most többet költhet az italtra, és sok szőlőhegynek 1848—49-ben történt pusztulását. E nagy pálinkaiszakosság mind testileg, mind lelkileg elaljasítja, süllyedésbe vonja a népet. Ez ellen hasztalan lármáznak az újságok, szónokol a pap; a nevelés használhat itt legtöbbet s a pálinka-gyártást korlátozó, szigoru kormányparancs. Valószínűleg e kettőre már nem kell olly igen sokáig várakozni.

△ (Az élelmi szereknek drágasága) a m. kormány figyelmét is felkelté, s mint a B. H.-nak Bécsből írják, s a belügyminiszterium a koronaországok főhatóságait az ügy vizsgálatba vételére s a drágaság okainak kimutatására hivta fel. S a fölérkezett jelentések meglehetősen egyetértének abban, miszerint 1848 óta a pénzérték süllyedése s az államadók emelkedése mozdíták leginkább elő az árok emelkedését. A baj megorvosolására az iparszabadság behozatalát, a közlekedési eszközök gyors javítását, s a szeszgyárak megadóztatásának ollynemű módosítását ajánlják, hogy az adó ne a czeffe akójától, hanem, mint Angliában, az abból nyert szesztól szabassék ki.

⊙ (Temesvárra Oláhországból) több gazdag bojár által küldött biztos érkezett, ki ügyes gazdákat keres bérlőkül, kedvező feltételek mellett.

△ (Gözmalom keresztelés.) Dukán nov. 8-án keresztelték meg vigpoharazás közt Wrhovszky testvérek gözmalmát, mellynek Dukai Teréz-gözm-

lom lett neve. Még most csak egy köre, de később háromra fog járni. Össze van kötve vele egy szecskavágó és egy takarmányarároló készülék, mely naponta 70 db. szarvasmarhának készít tápot. Az épület két emeletes. Emelést érdemel a 13 öles kút, mely mind a malmot, mind a párlóintézetet bőven ellátja vízzel.

+ (A virágkertet) főleg az újabb időben kitünő előhaladást tett. Most már a virágoknak mesterséges művelés által különféle színt és szagot tudnak kölcsönözni. Ki nem hallotta hírét a hollandi fekete tulipánoknak? Párisban Morren K. ur igen nagy tökélyre vitte ezt a mesterséget; fekete, zöld, de különösen igen szép kék színt tud kölcsönözni a virágoknak. Ez utóbbi színt így állítja elő: a buzavirágot porrá őrölvén, juhtrágyával és eczettel tészttá vá gyurja, kevés ámbrát tesz hozzá, s ezen tészttát a gyökekre borítja, mely módon az ő virágai (p. o. basarózsa), nemcsak gyönyörű kékszínű, de igen kellemes illatot is nyerne.

Jótekonyságok.

— (A baracska r. kath. újonnan felállítandó elemi tanodára) ngos és főt. Limbek János apát és székes-fejérvári kanonok ur 50 pftot ajándékozott.
 △ (Közécsék József) kanonok, Zólyom városának 1500 pftot adott, hogy az két osztályu reál iskoláját három osztályuvá nagyobbítsa.

Közlekedés.

△ (A szegedi vaspálya-híd) mely a Tiszán áll, nov. 14-én vették vizsgálat alá. Két mozdony és 36 földdel rakott kocsi hajtott rajta keresztül. A híd Csanády mérnök készítette.

⊙ (A dunagőzhajózási okmány) 23-ik cikkelyének foganatosítására a pest-budai közigazgatási területet érintő dunapartvonalokon következő be- és kirakodóhelyek határozottak meg. Esztergom megyében: Almás, Süttő, Piszke, Újfalu, Táth, Esztergom és Dömös helységek; Pest-Pilis megyében: Vác, Szt.-Endre, Pest-Buda és Promontor; Fehérmegyében: Hamzsabég (Érd), Ercsény, Adony és Duna-Pentele, és végre Pest-Solt megyében: Szalk, Vejte, Harta, Ordas és Foktű.

Mi újság?

⊙ (Az újoncz-hátralékokat) melyek a különböző koronaországokban még fenforognak, Császár Ő Felsége kegyelemből elengedni s megparancsolni méltóztatott, hogy az azok törlesztése végett már elrendelt átvizsgálatok s egyéb rendszabályok is abba hagyassanak. Azokra nézve pedig, kik mások által helyettesítés mellett lőnek elbocsátva, a hátralék-elengedés csak az évi július 16-ig szól; tehát az olly újonczokért helyettesítést kell állítani, kiket más egyén előállításának feltétele mellett az idő óta bocsátottak el.

⊙ (A magyar Tudós-Társaság) jövő nagy gyűlésén fogják a tagok hiányos számát is választás által kiegészíteni.

△ Csorba József tudor s Somogy megye volt főorvosa, nov. 23-án hajnalban megszűnt élni. Született 1789-ben N.-Szöllősen Ugocsa megyében.

⊙ (A himlő) minden neme uralkodik Nagy-Bányán a kisdedek közt. Azonban még nem sok áldozatot ragadott el.

⊙ (Jerney hátrahagyott készítményei) miután sem a múzeum, sem a Tudós-Társaság meg nem szerezte, Horowitz ó-árus (antiquarius) birtokába jutottak. E jól rendezett gyűjtemény 50 ivalaku (folio) kötetre terjed s 4000 eredeti oklevélnél többet tartalmaz magában. Reméljük, hogy valamint a múzeum és Tudós-társaság, úgy a buzgóbb hazafiak is versenyezni fognak, hogy e kincs a nevezett két intézet közül valamelyik birtokába jusson.

— (A pesti ügyvédek száma) legújabbán ismét egy szép tehetségű fiatal taggal szaporodott. Ez Szentágh Kálmán jogtudor ur, ki egyike azon még keveseknek, kik az újabb rendszer szerint végzvéen tanulmányait, kineveztetésök és feleskettetésök is az új rendelkezésekkel megegyezőleg ment véghez.

+ (Charton Demeur ass.), ki a mult nyáron olly nagy mértékben kegyencze lett a pesti közönségnek, jelenleg a triesztieket bájolja el gyönyörű énekével.

+ (Kaiser-Erntné ass.) Lissabonban, hol jelenleg vendégszerepel, 9 nap alatt hatszor lépett föl, mint „Leonora“ Verdi „Troubadour“ című dalművében.

+ (Dienesné-Fáncsi Etelka ass. hangversenye) f. hó 21-én d. u. ment végbe a nemzeti múzeum dísztermében. Bár a műsorozatban közreműködendőkül megemlített Hollósy L-né, Ellingerné és Jekelfalussy közbejött akadályok miatt nem léphettek föl: a közönség mindamellett sok művészi élvezetben részesült, s teljes meglepéssel hagyhatta el ez érdekes hangversenyt. Mindjárt a kezdet sokat ígérő volt, mert Erkel „Hunyady nyitánya“ adatott első négy zongorán 16 kézre, kellő őszhangzás és szabatosággal. Fáncsi Etelka az általa zongorán előadott darabokat sok érzéssel és művésziileg játszta, a közönség élénk tetszésnyilvánítása közt. Hallottunk szép magyar dalokat is, Fehérvári Maritól és páratlan népdalnokunk Füreditől, ki saját szerzeményeit olly szépen éneklé, hogy ismételnie is kellett. Lendvainé, Arany Jánosnak helyes tapintattal választott „Méh románczát“ hatásosan szavalta el. A hangversenyterem egészen megtelt, mintha valami világhírű művész lépett volna föl, mit látni, valódi örömeinkre szolgált.

+ (A kitünő zongora-művész La Cinna Oskár), Pesten, egy itt megtelepedett spanyol apától származott s itt végezte gymnasiumi tanulmányait is. Beutazta Európa több országát, s hangversenyeit mindenütt a legnagyobb siker követte; Spanyol- és Portugalszág királynőitől, művészeitől elismerésül érdemeiket is kapott. Jelenleg Londonban tartózkodik, hol hangversenyéi igen látogatottak. Közlekedés úgy nyilatkozott, hogy Pestet is nemso-

kára meg fogja látogatni, a mit már rég megteendett, ha részvétlenségtől nem tartott volna.

+ (Szabó színtársulata) Szegedre, honnan e hó 3-án távozott, december 15-én ismét visszatért, előadásokat tartandó. A város polgármestere, egy választmányt alakított, melynek feladata a színi előadásokra bérlőket gyűjteni, hogy a társaság biztosítva legyen. Illy intézkedés másutt is igen czél-szerű volna.

+ (Molnár György színigazgató) Szigligeti „Fenn az ernyő, nincsen kas“ című jeles vigjátékával, Debreczenben és Pécsen váratlan bevételekhez jutván, Szigligetinek különös elismerése jeleül, mint a „N.“ írja, néhány akó java villányi bort küldött ajándékba.

+ (Sopronban az ottani kisdedővoda javára) folyó hó 15-én a színház igazgatója, Kottaun ur, jótékony előadást rendezett, mely alkalommal Bognár Amália k. a. a bécsi udvari színház más két tagjával közreműködött. A fiatal színésznőt, Bognár Amáliát, koszorúkkal és tapsokkal fogadák. A színházban még a zenekar helyiségei is mind elkelték.

+ (Futó János) jelenti, hogy a nemzeti színházi nyugdíjintézet javára s Gál Mihály vidéki agg színész gyámolítására általa kiadott „Gyámot“ című segélyalbum még mult évi október havában kikerült a sajtó alól, de tőle nem függő körülmények közbejötté miatt előfizetőinek mindedig szét nem küldhette. Miután azonban az akadály már teljesen el van hártva, s a csinosan kiállított albumot az előfizetők minden pillanatban megkaphatják; fölkéri gyűjtőit, s a vidéki színigazgatókat, hogy a kezeiknél létező előfizetési ivateket, betöltve vagy üresen, a nemzeti színházi nyugdíjintézet választmányára előtt teendő számadása igazolása végett, mielőbb Balogh István nyugalmazott színészhez (Pesten, öt pacsirta utca, 9. sz.) beküldeni siessenek.

+ (A lyoni tudós társaság) 1200 franknyi jutalmat tűzött ki annak számára, ki a következő feladatot leghelyesebben fejté meg: „Adassanak elő olly gyakorlati módok, az erkölcsiség szempontjának figyelembevételével, melyek alkalmasak legyenek a nőknek új kereseti forrásokat, új foglalkozási tért nyitni, melyek kárpótolják őket azon veszteségeikért, miket a férfiak concurrentiája, s a szokások és előítéletek nekik okoznak. Továbbá, mint lehetséges elérni azt, hogy a nők a férfakkal egyenlő munka mellett ne rosszabb, hanem ugyanazon díjban részesíttessenek.“

+ (Egy jó madár.) A következő eset néhány nap előtt történt fővárosunkban. Egy vidéki uri embert megszólít a váci utcában egy tisztességesen öltözött uri ember, s azt állítja, hogy ők már itt meg itt találkoztak egymással J. urnál. „Nincs szerencsém — szól a megszólított — annál kevésbbé, mert J. urnál sohasem voltam.“ De az ismeretlen nem tágitott, s tovább is erősítette, hogy ő azon vidéki urat ismeri. Aztán elmondja, hogy ki és mi ő. A szemtelen ember nem állotta egyik ismert regényirónk nevét fölvenni. Elmondja, hogy ő ilyen meg amolyan szerencsétlen ember, s végre kisütötte, hogy szívesen venne egy kis alamizsnát. A vidéki ur, csak hogy szabadulhasson a toladótól, egy pengő ftot. a lott neki. E kis történetet azért mondtuk el, hogy azon vidéki urakat, kik fővárosunkba vetődnek, szemeségre figyelmeztessük. Az illy csalók rögtön fölismerik a vidékieket, s e körülményt fölültetésükre használják. Magyar író, ha még olly mostoha helyzetben volna is, koldulásra munkájára nem fogna vetemedni soha.

⊙ (Az utcakövesési munkákra) Szeged város tanácsa jövő évre 30,000 ft. ujp. határozott fordíttatni.

⊙ (Az arad-szolnoki vasútvonalon) Gyoma és Mezőtúr közt a mozdony a sínről leugorva megállt; az utánkötött 4—5 kocsi megsérült, de a hátrább levő személyszállítóban semmi kár sem esett. Két óra mulva Szolnokról új mozdony érkezett s a vonatot behuzta a pályaudvarra.

+ (A kolozsvári temetőben) többen nyugosznak azon francziák közül, kik nagy Napoleon alatt ausztriai fogságba esvén, Kolozsvárra vitettek. E francia bajnokok sirhantjai évek óta jeltelenül álltak, közelebb azonban emléket állítottak följök, mely nem nagyszerű ugyan, de mégis szép jele a kegyeletnek. Az emlékkőre latin sirirat van vésvé.

+ (A cholera alapos gyógyításának fölfedezésére) a francia akademiánál százezer frank van letéve. Ez idén 153 pályamű érkezett be e tárgyban, de kiváló figyelemre méltó csak kettő volt közöttük. Egyik a Smolenski kórház igazgatójától, ki állítja, hogy a cholera épen olly oltóanyaga van, mint a tehén-himlőnek, s hogy ő ennek beoltása által hét beteg közül hatot rendszerint kigyógyít. Másik dr. Elyreé, ki az édes higany által száz közül nyolczvanat állítólag kigyógyít. — Azonban a bíráló választmány egyiknek sem ítélte oda még azon 5000 frankos jutalmat sem, mely évenként hasonló feladatokra tűzettek ki.

+ (A tél korán beköszöntvén), a fának ugyancsak nagy kelete van. Csupán e hó első felében mintegy 18 ezer ölet szállítottak fővárosunkba, hogy meg ne fázzanak, a kiknek — nincs fájuk. A legjobb ölfát 14 ft. 30 krjával veszik pengő pénzben, de kapni 9—10 pfton is.

+ (Déli Franciaországban) mult hó 30-án olly zordon hideg volt, hogy a kutak befagytak, s a hegyeket vastag hólepel borította el.

— (Magosi István), Futó János színtársulatának egyik elsőbrendű tagja, kinek a művészetbeni szép haladásához a színészet már nagy reményeket kötött, élte 20-ik évében Győrött e f. hó 5-én tudósorvadásban jobblétre átszenderült.

— (Egy levél a „Férfidivatközlöny“ szerkesztőjéhez.) Érdekes vizsgálni, minő felfogással találkoznak szaklapjaink azon közönségnél, melyre számítvák. A pesti „Férfidivatközlöny“ melyet Jámber Endre pesti szabómester ad ki, egyike a magyar szaklapoknak, melynek közönsége nagyobb lehetne, mint a millyen. Némileg e lap irányát s czélját fejezi ki e levél is, mely e tárgyban a vidék egyik első rendű magyar iparos városából

érkezett kezükhez, s melly így szól: „Nagybánya, nov. 9-én. Senki sem méltányolja inkább a Férfidivatközlöny szerkesztése körül tanusított fáradságot, mint én; és a mennyiben annak érdekét növelni magamat képesnek érzem, munkaszünet közben, letevéen ollómat, tollhoz nyulok, hogy némelly észrevételemet a lap számára megírjam. — A vasuti közlekedés szabó-mesterségünkre nem sok jót szül, ha nem igyekszünk készítményeink becstét állandóvá tenni; ezt pedig csak úgy érjük el, ha mesterlétünkre is folyvást tanulatjuk, a mindennap változó ízlést, divatot helyesen alkalmazni, egyszersmind a magyar viseletnek idő és czélszerű változtatása által kelendőseget szerezni. Ennek módját eltalálta a Férfidivatközlöny szerkesztője lapja kiadása által, s ezért minden mestertársamat vállalatának pártfogására felszólítom. Ha nem törekszünk az idegen divatnak lábra kapását akadályozni, idegen vállalkozók — kik a náluk előhaladott ipar kedvezményeivel élni tudnak, kényerünkhez nyulnak és kiszorítanak bennünket mesterségünkből. Egy példa elég arra, hogy mindenkit meggyőzzek állításom igazságáról. — A minap egy reichenbergi szabósegéd jött itt mustrákkal, a kinek megbízása, az egész környék s talán országbeli pénzügyőrség ruházatjára mértékét venni. Egy uttal a civil-urasságoknak is ajánkozott; és helybeli bizományosa, egy kereskedő, beszéli, hogy 4000 pft. ára kommissiója akadt itt a reichenbergi posztógyáros szabónak. Szép összeg ilyen kis városra. Olly vesztesség, mellyet a helybeli rőfös kereskedők és szabók megéreztek: mert bizony alig maradt egy-két téli gunya varratása miránk. — Bezzeg a reichenbergi iparosok kikelték a pesti szabad raktárak felállítására ellen, de mit tegyünk mi magyar iparosok? — Magunkra vagyunk hagyva, azért pártoljuk egymást! De a mint a kalaposoknak sikerült, divatot szabni még a külföldre is, nekünk is magyar szabásainkkal sikerülhet az egyszerű, fesztelen és nemes ízlést terjeszteni. És valóban, a legjobb alkalom most, midőn a magyar államhivatalnok egyenruházata magát a közvéleményben annyira megkedvelteté, hogy még azoknak is tetszik, kiknek a magyar ősi szokástól soha sem kellene eltérni. — Milly örömmel írhatom, hogy a helybeli bányászok és érdemes tiszturak számára magyaros egyenruhát szabok. Nem mulasztom el legközelebről rajzát a Férfidivatközlönynek megküldeni. Bárcsak megértenők egymást szabók, gombkötők, ötvösök, s mind azon mestertársak, kiknek létezők érdeke a nemzeti viselet fentartásával összeforr s a mellett még önértéssel tehetik kezeiket kebelükre. — Pártoljuk mestertársaim e közlönyünket, mellyben egymást tanítjuk, s egymástól tanulunk! — Nagy József.“

— Ungvárról, nov. 17-ről írják: F. hó 14-e igen jelentékeny nap volt, nem csak az itteni egyháziakra, hanem mind azon városi lakókra is, kiknek keblökben ég városok csinosodásának vágya. Igen, jelentékeny a nap; mert székesegyházunk, melly májushótól zárva volt, ekkor nyitattatott meg ismét, az ezután annyira sóvárgó hívek előtt. Májushó első napjaiban adatott át székesegyházunk Vidra Ferencz festész urnak kifestés végett, ki is azt, hat havi működés után f. hó 10-én átadta a káptalannak, teljesen kivíván az ünnepekre összesereglettek elismerését. F. hó 14-én szólaltak meg az egyház összes harangjai, mellyeknek lélekemelő hangjai a más felekezeti hívekben is felkeltették ezen egyház belsejét látni kívánó vágyait, s valóban özőnnel sereglett össze a nép. A püspök ő méltósága megérkezte után főt. Bacsinszky Irén kanonok és papnöveldei igazgató ur által megkezdett az istenitisztelet, melly alatt Matezonszky Konstantin ur által kormányzott és szervezett énekkar tünteté ki magát. Az istenitisztelet közben főt. Hadsega Bazil kanonok ur, ez alkalomra készített lelkes beszédet tartott. A karékekben a férfi hangokra a görög kath. növendék papok alkalmaztatnak, a magasabb hangokra pedig, a papárvak nevelő-intézetéből szemeltetnek ki erre alkalmas kis árvák; ezeknek kitanításában is bámulatos ügyességet fejt ki a fentemlített énekkar rendezője. Az összes énekkar jelenleg 50—60 egyénből áll. Ujjonnan festéssel díszített székesegyházunk kimárványoztatása, a jövő tavaszra halasztatott. — H. A.

— (Magyar tudakozó-intézet Bécsben.) Ezen igen hasznos intézet keletkezéséről tudósíthatjuk olvasóinkat, még pedig az illető tulajdonos ur saját előadása szerint: „Régi ohajtásom — írja Bene István ur Bécsből — sok nehéz küzdelem után teljesedett. Meggyőződtem ugyanis, hogy honfiainknak nagyobb része, bármelly alkalomkor jöttek ide, ügyes-bajos dolgaikat végzendők, sokszor temérdek nehézséggel küzködve és sok költséggel tudtak csak alig czélt érni. Ezért folyamodtam a magas kormányhoz szabadalomért egy magán ügyleti és általános tudakozó-intézet megnyitására. Ezen szabadalommal a cs. kir. helytartóság által f. hó 20-án megnyertem. Addig is mig ezen intézet alaptervét t. szerk. urnak megküldhetném, van szerencsém jelenteni, hogy ezen intézet leginkább csak Magyarország és magyarok számára van felállítva, s magyar nyelven is fog vitetni; azért bármennyű szöveg levélbeli megbízás bizvást hozzám utasítandó. Ügynökség több van ugyan Bécsben, de az irodai nyelv egyikben sem a magyar; s meggyőződtem, hogy ha valamely hazánkfia egy itteni ügynököt megbízott valami teendővel, ezen ügy vagy félrevetődött, vagy igen sokára halasztották a magyar nyelv nem tudása miatt. — Én csak egyet bátorkodom önnek említeni: egy ismeretes ügynökségnél egyet-mást Magyarországról kérdeve, azon választ kaptam, hogy a házpadláson van egynehány bördönd tele magyarországi levelekkel, mellyek még le is voltak pecsételve! nem akart velők vesződni senki. A fő nehézség az volt, hogy a magyaroknak, ha egy itteni ügynöknek írt, előbb valakit kellett keresni, a ki magyar levelét németre fordítja s a választ ismét magyarra, ha több felvilágosításra volt szükség, ismét fennakadt, s így csak a levelezés többbe került, mint a költség, melly a tárgyat magát talán illette volna. — Ezen nehézség többé nem létezik. A hatóságokhoz, miat szintén magánosokhoz intézendő mindennemű kérelmek és tudakozó-

dások, valamint egyéb megbízások az intézet tulajdonosa által legpontosabban láttatnak el és vitetnek végbe. — Ezen intézet a nyereendő megbízásokban gyors és pontos eljárást és végbevittelt tűzven ki feladatául, bátorkodik a tulajdonos a t. közönség becses megbízásaival minél gyakoribb megtiszteltetést remélni. Bécs, nov. 21-én. — Bene István, felhatalmazott ügynök és tudakozó-intézet tulajdonosa, Irada: Währinger-uteza, 367. sz. a., 4-ik ajtó.

+ (Olcsó téhen.) Proznicsban a vásár alkalmával egy asszony tehenét eladván, a rozlelkű vevő árát 4 uj krajezárral fizette ki, elámitván a szegény asszonyt, hogy az átadott fényes uj krajezárok, kettős aranyok.

— (Nagybányán egy háshoz) 11 magyar lap jár, névszerint: Vasárnapi Ujság a Politikai testvérlappal, Pesti Napló, Magyar Sajtó, Magyar Néplap, Tanodai Lapok, Üstökös, Kétgarasos Ujság, Növilág, Kath. Néplap 3 példányban, Hirmondó. Az illy dícséretes buzgóság megérdemli a közzétételt.

— (Nyilatkozat.) Az igazság érdekében, s minden félreértések kikerülése végett ezennel kinyilatkoztatom, hogy az e lapokban régebben közlött „Agarászati toast“ s most legujabban itt megjelent „Agarász-élet“ czimű versek szerzője nem én vagyok, s ennél fogva szabad legyen egyttal azok közlőjét tisztelettel figyelmeztetnem: milly czélszerű lenne, már csak saját érdekében is, ha ezentuli irodalmi föllépéseiben magát elő, vagy keresztnevével által különböztetné meg. — Eger, nov. 10. 1858. — Mindszenti Gedeon. *)

Egyveleg.

⊙ (As „Ausustria“ gőzös elégerséről) még mindig hoznak a lapok részleteket. Heitmann B. második tiszt, a tűz kiütése után azon csónakot igyekezett a tengerre leeresztetni, mellynek vezetése őt illeté. A hajón levő utasok kétségbeesése leirhatatlan volt. Mindenki a csónakok felé sietett, hogy leereszse. A hajólegénység, mellynek ez kötelessége lett volna, alig birt azokhoz utat törni magának. Heitmannnak is csak nehezen sikerült a csónakot leoldani s ekkor olly sokan rohantak bele, hogy az a teher miatt lesiklott, a nagy teher alatt fenéke kiszakadt, midőn még hat lábnyira volt a tenger fölött. A bennlevők mind a vízbe hulltak s tán egy sem menekült meg. Heitmann B. ügyes uszó, azonban nem veszté el jelenlétét. Tudta, hogy ha a hajónyomba, vagyis a hajó vizsodrába kerül, ez a gőzös csavarához ragadja, mellynek vasszárnyai őt összezúzzák. Ez okból, ki a nyit tengerre uszott, eltávozott az égő óriás közeléből. — Ámde egész öltözéke és csizmái is rajta voltak. Közel megszabadulásra nem volt kilátás s már ereje fogyni kezdett; ha tovább is uszni akart, egy mindenek előtt nagy akadályára levő csizmáit kelle lezuhnia. Csak egy kezével evezve hozzá is fogott e munkához, mi nagy veszély után sikerült is neki. De most el volt fáradva, kimerülve, s hogy el ne bukják, hanyatt fordult. Most különös lökések érték vállát s közel maga körül nagy halak hortyolását hallá s az azok orra által felfújt vizsugarakat látá. Ki tudja, e szörnyek közt tán ezápa is volt! — Most a menekülő ismét uszni kezdett, de csakhamar kimerülve, ujjal hanyatt veté magát. Illyenkor mindig ismétlődtek a halak döfölései. De ezekhez még más ellenségek is csatlakoztak. Hosszu vékony csőrű nagy tengeri madarak, a vízbe fultak hullái által oda csalatva, végre az élet is holtnak vélték. Szárnyaikkal gyakran meglegyinték testét s félni lehetett, hogy csőreikkel kivágják szemét. Illy veszélyek közt hat egész óráig uszott a tengeren, mig végre a „Maurice“ hajó mentő-csónaka fölvette. Illy hat óra az ember életében többet nyom mint évtizedek.

+ (Gasdag ezüstbánya.) Szászország freybergi kerületében, Himmelsfürst mellett, egy kut fenekén nemrégiben egész réteg termés-ezüstöt bányásztak ki, likacsos és darabos állapotban. A legnagyobb eddig kiásott ezüst 60 fontos, a kisebb darabok 3—12 fontosak. Hat hét alatt 7 ölnyi menet közben majdnem 2000 font ezüst került már ki ezen érből.

+ (Egy párisi író,) azon eredeti ötletre jött, hogy egy nagyszerű fabáb-színházat létesítsenek. A szereplő fabábok a terv szerint életnagyságban s Páris leghíresebb színészei s színésznőihez megszólamlásig híven fognának kifaragtatni. Hogy a családás annál nagyobb legyen, e színházhoz olly személyeket szándékoznak szerződtetni, kik a legjelesb párisi színművészek beszédét, járását, s minden mozdulatát különös ügyességgel tudják utánozni. E majmolók természetesen a színpalak mögött fognak elrejtőzni, s onnan hozzák kellő működésbe a játszó fabábokat. E színház igazgatójának kétségkívül sok előnye lesz egyéb színház-igazgatók felett. Ez eredeti ötlet valószínűleg igen ki fogja magát fizetni, mert a párisiak mohón kapnak minden, a mi új.

+ (Egy Mattheus nevű vén diák) halt meg közelebb Königsbergben, ki 98 iskolai félévet végeztet be.

+ (Heppingniesben Belgaországban) egy vadász nem régiben egy hollót lőtt, mellynek szárnya alatt egy pergament darabot találtak e fölirattal: „1787. — Abbaye de Soleilmont.“

+ (Egy elefánt boszuja.) Hiába, csak okos állat az az elefánt! A berlini állatseregletben van egy elefánt, melly gyakran kap valami csemegét a nézőktől. Közelebb egy esztalan fiatal ember megakarván csalni, egy rothadt almát nyújtott be neki. Az elefánt a mint illik, szépen az ormányába vette, de azon pillanatban úgy vágta azt ormányával a fiatal ember képéhez, hogy ez az eget is bőgőnek nézte kinjában.

+ (A ruhaszapolást illetőleg) Chapoteant, lecisei gyógyszerész, a következő módot ajánlja. Két font szappant 50 iteze vízben föl kell olvasztani, fölolvastás után a tüzről levenni, hozzá egy lat terpentín szeszt, egy két lat

*) Részünkről is bizonyítjuk a fentebbi nyilatkozat igazságát, kijelentvén, hogy a szóban forgó verszetek szerzőjének Mindszenti neve önként választott — álnév. — Szerk.

22 foku folyó ammoniakot tenni, aztán egy vesszőcskével néhány percig keverni, s még melegen a ruhára önteni. Négy órai vízbenállás után, ha a kimosandó ruhát ujaink közt megdörzsöljük, s aztán friss vízzel leöblítjük, a ruha hófehér lesz. Ajánljuk e módot a gazdasszonyok figyelmébe.

+ (Az új pénznek száz krajczárra) lett felosztása egy szerető pár boldogságát idézte elő. A dolog így történt. Egy ifjú s egy leány inódnélkül szerelmes lett egymásba, de a leány atyja nem akart beleegyezni, hogy egymáséi legyenek, mert az ifjú foglalkozása nem igen nyújtott reményt arra, hogy legyen mit tejbe hányni. Egyszer az aggódó apa megúván a sok ostromlást a szerető pár részéről, egész haraggal megesküdött, hogy az ifjú nem kapja meg leánya kezét, míg egy forintban hatvan krajczár lesz. Ez két év előtt történt. Persze, hogy akkor még az apa nem is álmódott arról, hogy egy forint valaha száz krajczárt tegyen; s minthogy a pénzváltozás közelebb csakugyan bekövetkezett, az utjabban intézett ostromlásnak engedve, beleegyezett, hogy a szeretők egymáséi legyenek. Az eljegyzés tolyó hó elsején történt, midőn az új pénz életbe lépett.

— (Hogy nevelte egy falu a bírót?) Egy faluban a múlt évben bírót választottak, kinek elválasztására nem kevésbé folyt be az uraság, a lelkész és tisztartó. A bíró, ki ifjabb éveiben az uraságnál hajduskodott, elválasztása után összehitta polgártársait, s tudokra adá, hogy ő ezután is jó barátjok lesz a falubelieknek, de mert hivatala úgy kívánja, a rendet fenn fogja tartani, s az engedetleneket büntetni. Alig töltött a bíróságban pár hetet, engedetlenség miatt két előkelő gazdát vason kísértetett a közel városba. Ez időtől fogva a bíró sok bosszantásoknak volt kitéve. Most jön a java. Ez idén egy uri ember szénát vesz a helységben, s hogy közel falujába a réten átvihesse, be akar szólni a bírónak, midőn egy lakos szándékát hallva, így szól hozzá: „Ne menjen ahó (ahhoz) az ur, inkább csak vigye őt (el).” — „Miért?” — „Kérde az uri ember. — „Há (hajh) uram, a hó (hol) az Ipó (Ipoly) kifakad, a meddig

a Dunó (Duna) foly, egy faló (falu) sincs úgy meggyalázva, mint a ménk (miénk). Ezelőtt, vagy 25 évvel, bejött a falónkba (falunkba) egy koczagyerek, feltartók tőkmagvó (val), kolompérhajvó (val) sorról sorra a faló (falu), s most az uraság, meg a papok, s maga tisztartó (tisztartó) ezt tették beróvá (biróvá), s ő parancsol nekünk (ünk); így járta meg falónk! — Azóta egy más falusi palóc ezt meghallva, midőn arra ment, így szólta meg a falubelieket: „Ez az a faló, a hol tőkmagvó, meg kolompérhajvó nevelik keetek a berót?” — Mit a nevezett falusiak rettenesen szégyenelnek, s azt mondják, hogy a faló (falu) most még nagyobb gyalázatot vallott.

— A régi időkben kiment falura a szolgabíró ordináncz hajdujával, elintézendő a felmerült bajokat. Egy cigány vádoltaték tolvajlásért. Megjelenvén, vallani semmit sem akart. Nem türethetve a szolgabíró a cigány makacságát, parancsolá ordinánczának, hogy csapja nyakon, — mire a cigány ellenkezően érte azt, olly értelmesen mérte tenyerét az ordináncz képére, hogy majd elszédült.

— (Könnyű segítség.) Dufresny, a híres francia színjátékiró, nagy parzáló volt, és képes mindent elkövetni, hogy pénzt szerezzen. Egykor mosónéja jött hozzá, és inté őt, hogy a 30 frankot, melylyel neki tartozott, fizesse meg. Ő továbbra már nem nélkülözheti azokat, mert férjhez akar menni egy orvoshoz. „Neked tehát még több pénz is van? viszonzá Dufresny; mert van-e olly orvos, ki 30 frankért férjed akar lenni?” — „Ó igen, viszonzá a leány, még kétszáz aranyom van ezenfelül.” — „Kétszáz aranyod?” — kérde irónk elevenséggel. „Add ide azokat nekem, majd én leszek férjed, és quittek vagyunk.” A leány beleegyezett, és egykori mosónéja felesége lón szegénynek.

+ (Berlinben egy olly kisasszonyt) mutogatnak, ki nem többet, csak 600 fontot nyom. E kisasszony szülei közönséges nagyságúak s testalkatúak, mint szintén többi testvérei is, kivevén egy 10 évest, ki már is 250 fontot nyom. A 600 fontos kisasszony siléziai születés, s Hyppolite a neve.

Színházi napló.

Péntek, nov. 19. Másodszor: „Falusiak.” Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Szigeti József. Jeles művésznők s színműrőknek e legújabb darabját a nagyszámú közönség ma is nagy tetszéssel fogadta. A zajos tapsokon kívül egy szép koszorút is nyert jutalmul a derék szerző, ki olly magyar zamatu vígjátékkal gazdagította színirodalmunkat.

Szombat, nov. 20. Viardot-Garcia Paulina asszony énekesnő utolsó-előtti föllépteül: „Zsidónó.” Opera 5 felv. Zenéjét szerette Halévy.

Vasárnap, nov. 21. „Csigány.” Eredeti népszínű 3 felv. Szigeti József. Hétfő, nov. 22. „Brutus és Lucretia.” Eredeti dráma 4 felvonásban. Hugo Karolytól.

Kedd, nov. 23. „Tartuffe mintaképe.” Vígjáték 5 felv. Irta Gutzkow, ford. Szigeti József.

Szerda, nov. 24. „Mátyás, király lesz.” Eredeti történeti színű 5 felv. Irta Szigeti József.

Csütörtök, nov. 25. Viardot-Garcia asszony énekesnő bucsuföllépteül: „Troubadour,” „Sevillai borbély” és „Hugenották” című operából egyes részletek.

Szerkesztői mondanivaló.

4140. Egyed. Két szállítmány rendesen megérkezett, a többi várjuk. — Netaláni észrevételeinket magánuton; eddig nincs semmi kifogásunk.

4141. Kolozsvár. D. F. Csupán a rajzok késleltetik a dolgot. — Az egész évről szóló előfizetést vettük. — Áremelés nem lesz; csupán a számitás történetik ó vagy új pénzben.

4142. A lelkész nem lehet minden mindenkben. A kifakadás igen méltó, bár az illető cikkek írói sem kívánták túllépni a határt kívánataikban. Igen becsüljük e cikket s a benne elmondott eszméknek alkalmunk lesz minél gyakrabban utat nyitni. — Még inkább becsüljük azonban önnek azon nyilatkozatát, hogy nem fog megharagudni s akkor is hű olvasója marad lapunknak, ha e cikket nem is lesz benne olvasható. Igen tiszteljük mi az illy okos, méltányos, s a körülményeket tekintetbe vevő beszédet.

4143. Az esküvő. Elválás. Kedvesemhez. Őn ezeket „ifjúkori költeményeinek” nevezi. Az érett korukból kérünk majd egynehányat, mert — tudja ön azt a régi híres similitudót:

„Valamint a vas-szeg kitetszik a zsákból:
Úgy soha eleget nem ehetsz a mákból.”

4144. M. Pértis. A „versbe rejtett” nevet, mely az „Agarász-élet” írójác volna, senki sem találta el. Úgy látszik, ön sem jó helyen tapogat. — De meg más okból sem lehetne azt kinyomtatni.

4145. Azon népies beszélyt, melynek mottója ez: „Jézus a várost látván, sira azon” — nem használhatjuk.

4146. Nagy-Faj-Kürth. Cs. K. — Hogy egy havi folyamattal többet küldtek önnek lapunkból, mint megrendelése szolgált, a kitűzött határidőre nézve nem teend akadályt. Szükség esetében kérjük a kiadóhivatalt eziránt figyelmeztetni annak idejében.

4147. Less. A dolog nem sürgető; a közlés később is megtörténhetik, azért szeretnénk többet birni a mából, hogy belőle az érdekesebb részeket szemelhessek ki — az egészet úgy sem közölhetvén.

4148. Vigasz s bucsu a hazához. „En mint tudatlan 1-ső verset benyújtok” — kezdj ön. — Te monád.

4149. Tisza-Tarján. Sajnáljuk, hogy az igen szépen írt, de hosszú cikket vissza kell utasítanunk. Polemikus természeténél fogva csakugyan a megtámadás helyén kellene megjelenie; egyházi ügyekkel foglalkozó tartalmánál fogva pedig az egyházi lapba való volna.

4150. Vörösmarty sirjánál. Szép érzemények, sok jó akarat, a költői erő teljes hiányával. Az illy kifejezések, mint „s a nefelejtsek — a virágozó honleányok,” — „szemékből könyet termő sohaj áradt” (szemékből sohaj! és áradt!) a többi jól elmondott gondolatnak is elrontanák hatását.

4151. Csókakő vára. Nagyon incorrect, lóhalálába készült mű. — Új átdolgozás talán még megmenthetné.

4152. A krinolin mint életmentő. Megjelent már más lapokban. Egy asszony egy három ölnyi mélységű kúba akart ugrani, s a rajta levő krinolin feltartóztatá. Ez veleje a történet dolognak. — Sajnáljuk a szerencsétlen asszonyt, de nem tudunk nevetni a krinolinak.

4153. Nagy-Várad. K. G. — Őn a miatt panaszkodik, hogy a N-t valamelyik számában egy vidéki levelező „olly megjegyzéseket tett, melyek különféle gondolatokra szolgáltatnak alkalmat.” Ha ön ezt kimondja, még bókna veszi a levelező; pedig ön hagszik erre a levelezőre.

4154. Alkonyatkor. Vagy. A „vagy” így kezdődik:
„Tul a tiszán tul a dunán
Oda hol a magyar terem,
A délibábos rónára,
Oda kívánkozik lellem.” (Majd vacatióra haza megyünk, édes fiam.)

4155. Velenceze. Kevéssel ezelőtt egy érdekes közleményt vettünk innen a magyar irodalomra vonatkozólag, ennek az olaszok közötti hódításairól. Ne sajnálja tudósítónk még egyszer beküldeni. A levél a nyomdába vezető utjában eltévedt.

4156. Zámoly. A „Mezei Gazdaság könyvének” kiadói kihirdették, hogy az V. kötet gyorsan készül s december végeig az előfizetők kezében lesz. A VI-ik kötet gyorsan fogja követni ezt.

4157. Keeskemét. V. S. Szép, de — — hadd mondjuk el szóval.

4158. O-Pályi. A ritka szerencsét meginnepeltük. A „hátul ütőnek” békét hagyunk. Sőt inkább — — mi is a postának karjaiba vetjük magunkat. „Száz zsemle, meleg bor, Tisztelek én mindenkor!” — igen jó nóta, a kinek tetszik. Ott leszünk.

4159. Jókai Mórhoz. Így szólítja meg: „Te nemzetséged illó ivadéka!” — Ezt legalább aljas hízelgésnek senki nem fogja nevezhetni. — Még azt is mondja; hogy: „Dicsőüzed báltengerében él képzeted!” — Hadd el, hadd el, ne muzsikálj.

4160. A megszüntetett színházi szabadjegyek ügyében a vidék különböző részeiből több felszólalás érkezett hozzánk, melyekben ezen új gazdálkodási rendszer itt-ott kissé erős kifejezésekben támadtatik meg. Engedjék meg az illetők, hogy e felkiáltásokat egyszerűen félre tehessek. Részünkről e tárgyban elég határozottan nyilatkoztunk s épen nem szeretnők, hogy egy számitási hiba miatt ellenséges hangulat támadjon olly intézet iránt, mely mindnyájunknak szeme fénye.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naplár	Gör.-oros naplár	☉ Nap-		Izraelit. naplár	☾ Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
November — December			Nov. (ó)		Kislay		
28 Vasárnap	C I Advent	C I Adv.	16 E 27 Mát	7 22	4 14	21 U. Gar.	* * 0 56
29 Hétfő	Saturin v.	Illumin.	17 Gergely	7 23	4 13	22 (hegy.)	0 55 1 12
30 Kedd	András ap.	Endre	18 Plató	7 24	4 13	23	2 7 1 28
1 Szerda	Eligius. Kan	Natalia	19 Abadiás	7 25	4 12	24 (Han.)	3 19 1 45
2 Csütörtök	Bibiana sz.	Evasius	20 Gergely r.	7 28	4 12	25 Olt. á.	4 32 2 4
3 Péntek	Xaveri Fer.	Fer. Atal	21 B. fela.	7 28	4 12	26	5 43 2 27
4 Szombat	Borb. Kris.	Borbála	22 Philemon	7 30	4 11	27	6 54 2 57

Holdnegyed : ● Holdujulás 5-én 11 óra 26 perczkor reggel.

TARTALOM.

Pálffy Miklós (arczkép). — Viszonzítás. Tóth Endre. — More patrio (folyt. rajzokkal). Jókai Mór. — A kapitol Washingtonban (képpel). — Ungvár (képpel). Zombory G. — Ne bántuk a madarakat. Csuthy Zsigmond. — Tárház: Az orvos és publikums. Dr. Szabó Dávid. — A chinai hölgyek lába s — egy kis tükördarab. B. — Irodalom és művészet. Egyházi és iskolai hírek. Ipar, gazdaság, kereskedelem. Jótékonyások. Közlekedés. Mi újság? Egyveleg. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. uri-utca 12. sz.)